

Kansrijk Enschede 2023 -2033

Niet de afkomst maar de toekomst telt!

KANSRIJK ENSCHEDE 2023-2033

WAAR NIET DE AFKOMST MAAR DE TOEKOMST TELT!

Inleiding:

Voor u ligt de discussienota Kansrijk Enschede 2023-2033 als eerste opmaat voor gelijkere kansen voor kinderen en jongeren tot 27 jaar.

U wilt nauw bij de nadere uitwerking betrokken worden. Op 9 januari j.l. heeft u in meerderheid gekozen om procesregisseurs aan te stellen die het thema Kansengelijkheid inhoudelijk gaan begeleiden.

Om de raad in dit proces te ondersteunen gaat het College met een tussenstap de definitieve nota Kansrijk Enschede aan u voorleggen. Dit doen we via deze discussienota. Op deze manier kan er door de raad een open discussie gevoerd worden over de leidende principe(s), de ambities per leeftijdsfases en over de kansen die er zijn. Het resultaat van de discussie en de nadere uitwerking wordt in de definitieve nota Kansrijk Enschede verwerkt en aan u ter besluitvorming voorgelegd.

In deze nota is als voorzet een leidend principe opgenomen, gevolgd door vier ambities en elf kansen die als bespreekpunten kunnen dienen. Tien jaar vooruit kijken is een verre stip op de horizon. Daarom komt er een jaarlijks uitvoeringsprogramma waar we de ambities en kansen met elkaar bespreken. De alledaagse realiteit bewijst dat er regelmatig snelle antwoorden op nieuwe uitdagingen moeten komen. Dat maakt het thema Kansengelijkheid een uitdaging en vooral een dynamisch dossier.

Enschede kent al een groot scala van goede initiatieven die de kansengelijkheid vergroten. Een groot aantal is op hoofdlijnen beschreven in de raadsbrief “stand van zaken Kansengelijkheid”¹. Ons startpunt is om deze (goede) initiatieven te houden, op basis van de situatie te versterken en waar nodig te vernieuwen of uit te breiden.

De centrale vragen die daarbij horen zijn: Wat willen wij versterken, wat willen wij vernieuwen en wat willen we uitbreiden? En langs welke principe(s) gaan we dit voortaan doen en welke uitgangspunten hanteren we? Tenslotte liggen er uitdagende kansen die we – indien u dit wenst – nader willen gaan onderzoeken.

Wat willen we bereiken met Kansrijk Enschede ?

Ieder mens is uniek. Daardoor is er altijd al een verschil in mensen geweest. Ook in de kansen en mogelijkheden om het beste en het mooiste uit jezelf te halen. Een groot deel van de volwassen inwoners kan een bewuste keuze maken en kansen creëren. Voor het andere deel van de volwassen inwoners lijkt het alledaagse leven op een overlevingstocht. Dit is van invloed op de volwassenen zelf, maar ook op de opvoeding van hun kinderen. Het is de Enschedese opgave om de ouder(s)² te helpen om zelf keuzes te kunnen maken om hun kinderen alle kansen mee te geven. Hierdoor kunnen deze ouders – al dan niet met hulp – zelf ervaren dat er óók voor hun kinderen goede kansen zijn om het beste en het mooiste uit zichzelf te halen. Niet alleen voor de kinderen, maar ook voor hun kleinkinderen en achterkleinkinderen.

Wij willen een gezamenlijk aanpak om de kansengelijkheid te vergroten die ambitieus en krachtig is om de gewenste trendbreuk te maken. De afgelopen jaren laten zien dat continuïteit een belangrijke

¹ [Raadsbrief stand van zaken Kansengelijkheid](#)

² Onder ouders wordt verstaan o.a. de biologische ouder(s), pleegouder(s), stiefouders, diegene die het kind mede opvoedt.

voorwaarde is om op alle vlakken in de nabijheid van ouders en kinderen te komen. Dit betekent óók blijven kiezen, focus aanbrengen en vasthouden, minimaal een generatie lang. Daarnaast betekent het bieden van gelijkere kansen niet dat er gelijke uitkomsten zijn! Het leven brengt immers vele onverwachte zaken die in de dagelijkse praktijk onmiddellijk om een (individuele) oplossing vragen die tot een andere uitkomst leidt.

Vanuit die praktijk en vanuit de invalshoek van het Enschedese kind/jongeren tot 27 jaar kan de raad leidende principes voor de komende jaren aangegeven. Deze principe(s) hanteren we nu mogelijk ook al, maar zullen bij vaststelling van de nota Kansrijk Enschede leidend zijn op de beleidsterreinen onderwijs, gezondheid en werk & inkomen.

Januari 2023

Burgemeester en wethouders van de gemeente Enschede

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	2
HOOFDSTUK 1 ACHTERGRONDSCHETS EN LEESWIJZER	5
HOOFDSTUK 2 DE KANSENGELIJKHEIDSOPGAVE	6
2.1 Het leidend principe	6
2.2 Op welke groepen gaan we ons richten	9
HOOFDSTUK 3 OPGROEIEN DOE JE SAMEN	11
3.1 Het jonge kind (leeftijd fase – 9 maanden tot 5 jaar)	11
3.2 Het voorschoolse en schoolgaande kind (leeftijd fase van 2 jaar tot 18 jaar)	13
3.3 Jong volwassenen (leeftijd fase 23 jaar tot 27 jaar)	15
HOOFDSTUK 4 WERKWIJZE	18
4.1 Manier van werken en de rol van de raad en het college	18
4.2 Planning	19
HOOFDSTUK 5 FINANCIËLE UITWERKING	20
BIJLAGEN:	
Bijlage 1: Grafische weergave	22
Bijlage 2: De Lokale Educatieve Agenda 2023-2026	23
Bijlage 3: Verslag en adviezen Bewoners Advies Commissie	55

HOOFDSTUK 1. ACHTERGRONDSCHETS EN LEESWIJZER

In de strategische opgaven van onze stad neemt kansengelijkheid een belangrijke positie in. Het verbeteren van de kansengelijkheid is één van de drie hoofdthema's in de strategische opgave Inclusief Enschede. Het belang van dit thema is helder: Enschede heeft al decennia lang te maken met problematiek die van generatie op generatie over gaat. De plaats en omgeving waar je geboren bent, lijkt nog steeds sterk van invloed op je positie op de arbeidsmarkt en bijvoorbeeld je gezondheid. Wij willen dat ieder kind het beste en mooiste uit zichzelf kan halen, ongeacht de plek waar je geboren bent of opgroeit.

In 2019 riep de Enschedese gemeenteraad op om een strategie op het thema kansengelijkheid te ontwikkelen. De ambitie is daarbij uitgesproken om een trendbreuk te realiseren. Er volgden meerdere bijeenkomsten met raadsleden, ervaringsdeskundigen en professionals. Uiteindelijk resulteerde dat in de vaststelling in december 2020 van de nota "Kansrijk Enschede – Enschedese strategie kansengelijkheid voor ieder kind 2020 – 2024". Bij de vaststelling destijds is ook een motie aangenomen met de oproep om de nota uit te werken voor de komende 10 jaar, vanuit het besef dat een trendbreuk op het thema kansengelijkheid een jarenlang commitment op dit thema vergt.

De voorliggende nota is een aanzet tot de meerjarige doorontwikkeling van de eerdere nota Kansrijk Enschede. De visie blijft ongewijzigd, maar we willen voorstellen een aantal leeftijdsfases te gaan onderscheiden en meer focus aan te brengen. Wij hebben hiervoor als aanzet al een aantal ambities voorgesteld om de discussie te stimuleren (hoofdstuk 2). Ook het ambitieniveau blijft ongewijzigd, namelijk een trendbreuk realiseren op het vlak van kansengelijkheid. Dat vergt niet alleen langjarig commitment, maar mogelijk ook extra en stevige(re) maatregelen (hoofdstuk 3).

De raad heeft hiervoor al een eerste aanzet gegeven door bij de Gemeentebegroting 2022 en 2023 deels incidenteel, deels structureel extra middelen beschikbaar te stellen. Deze middelen kwamen bovenop de tijdelijke middelen die de afgelopen jaren van het rijk zijn ontvangen om op diverse domeinen de effecten van corona – die de impact van kansenongelijkheid soms extra versterkte – te verzachten. Met die (tijdelijke) middelen zijn aanvullende maatregelen opgestart, zoals extra inzet van schoolwijkcoaches in kwetsbare wijken, extra inzet van pedagogisch medewerkers in de kinderopvang en het realiseren van 'huiskamers' op een aantal scholen in het voortgezet onderwijs. En er zijn kleinschalige pilots geweest, bijvoorbeeld een verlengde schooldag met extra cultuuraanbod, die waardevol kunnen zijn wanneer het tot een inhoudelijker en gericht structureel aanbod komt (hoofdstuk 4).

Kansengelijkheid is een groot en uitdagend onderwerp. Gezamenlijke uitgangspunten zijn nodig om een goede aanpak voor de komende tien jaar te ontwikkelen. Tegelijk realiseren we dat er regelmatig bijstellingen nodig zullen zijn en er nog onderwerpen uitwerking nodig hebben. In hoofdstuk 4 gaan we daarop nader in en doen we u ter overweging een voorstel.

De voorliggende discussienota biedt de grondslag om samen aan de slag te gaan met onze uitdaging: stevig en structureel inzetten op kansengelijkheid.

HOOFDSTUK 2: DE KANSENGELIJKHEIDSGEGAVEN

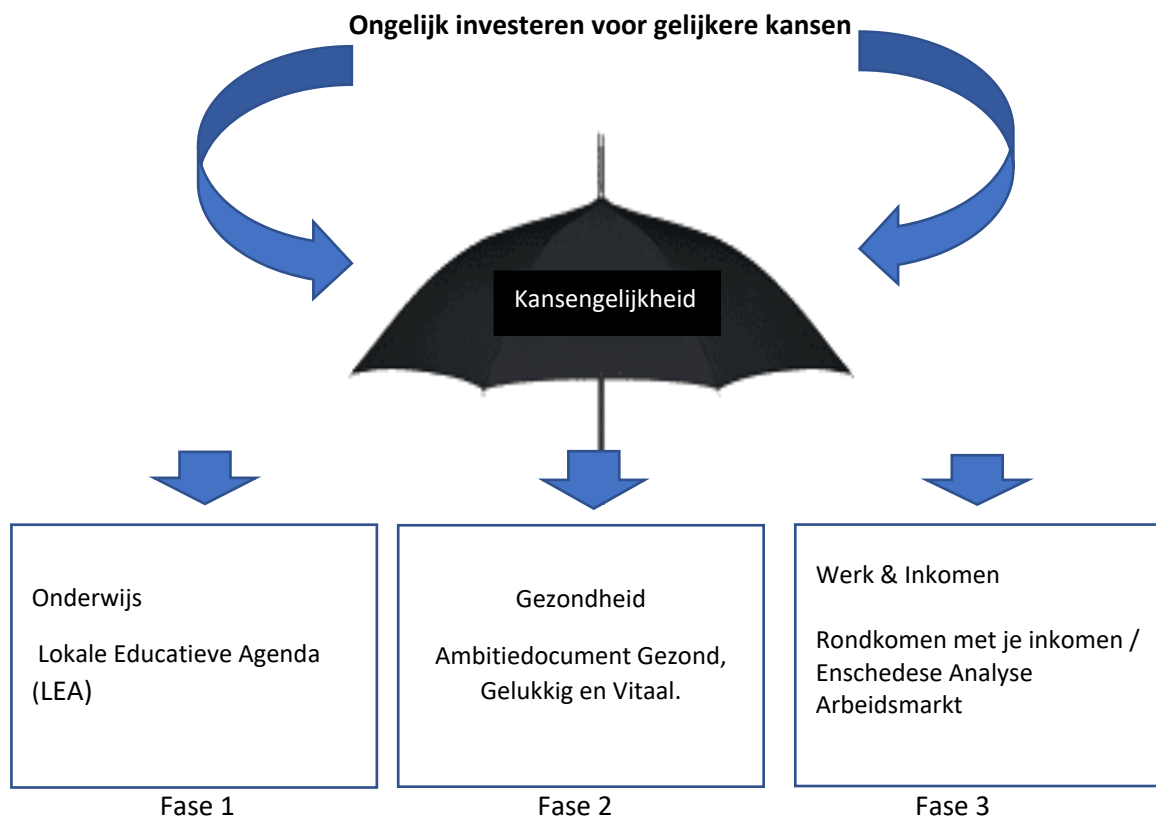
Kansengelijkheid beslaat vele thema's uit vele beleidsterreinen. In het visiedocument de Enschedese strategie kansengelijkheid voor ieder kind zijn drie beleidsthema's genoemd. Deze beleidsterreinen zijn onderwijs, gezondheid en inkomen. Deze beleidsterreinen houden we ook aan in de nota Kansrijk Enschede 2023-2033. Deze beleidsterreinen zijn van grote invloed als het om vergroten van eerlijkere kansen gaat en zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Voor alle thema's die in deze beleidsvelden spelen, willen we voorstellen om voor gelijkere kansen voor kinderen ongelijk te investeren. Dit betekent ook dat we eerlijkere kansen met en voor elkaar moeten scheppen. Niet voor iedereen in dezelfde mate maar in ongelijke mate. Vooral voor hen die minder kansen hebben (gehad) en daarom al bij voorbaat in een achterstandsituatie zijn beland. De extra ondersteuning moet net dat extra zetje zijn die ervoor zorgt dat het kind een eerlijker startpositie kan innemen. Een startpositie die als basis dient voor een leven waar men het beste uit zichzelf kan halen en een positieve bijdrage levert aan de maatschappij.

2.1. Het leidend principe

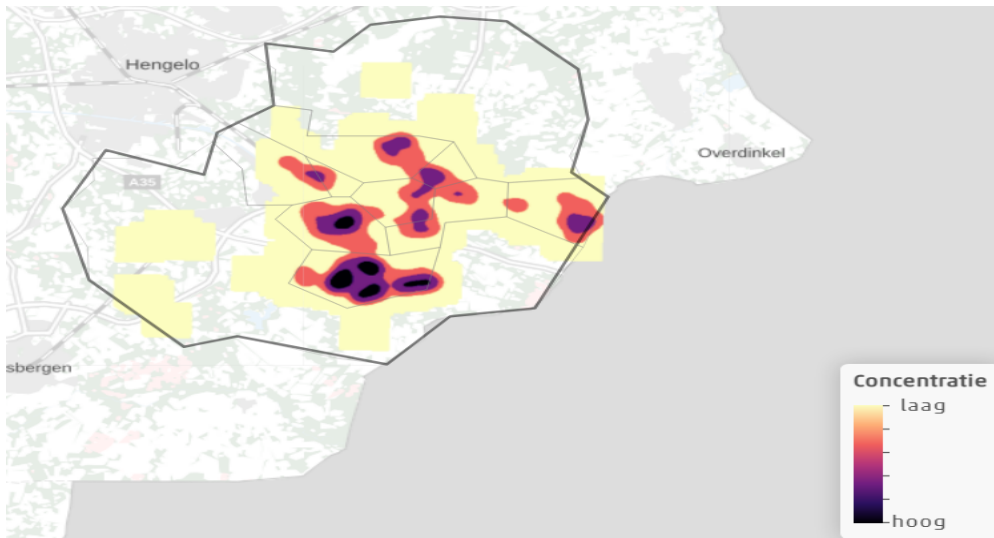
BESPREEKPUNT 1: Wat wordt ons leidend principe?

Voorstel: het leidend principe: Ongelijk investeren voor gelijkere kansen

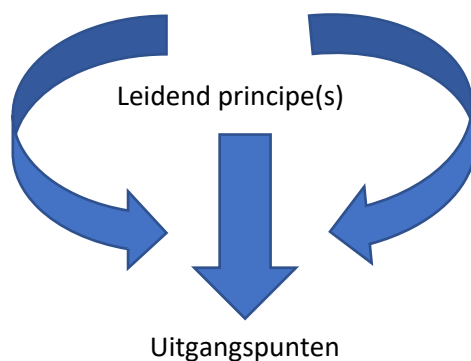
De keuze van het leidend principe komt terug als basis in alle drie uitvoeringsprogramma's. Voor onderwijs komt dit naar voren in de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Op het terrein van Gezondheid in het Ambitiedocument Gelukkig, Gezond en Vitaal. En tenslotte via de Enschedese Analyse Arbeidsmarkt over het beleidsterrein Werk & Inkomen.

Risico op onderwijsachterstanden (CBS 2021): Ongelijk investeren biedt meer gelijkere kansen

¹ [Verwachte onderwijsachterstanden \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/verwachtingen/onderwijsachterstanden) op basis van het opleidingsniveau van ouders, herkomst, de verblijfsduur in Nederland, wel of geen schuldsanering en het gemiddelde opleidingsniveau van de moeders op school.

BESPREEKPUNT 2: Welke uitgangspunten willen we hanteren?

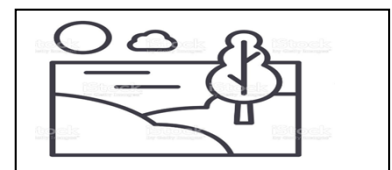

We stellen de volgende vier uitgangspunten voor:

- A. Gericht investeren
- B. (Financiële) continuïteit
- C. Versterken basisvaardigheden en ouderbetrokkenheid
- D. Nabijheid

BESPREEKPUNT 2a:

Uitgangspunt A: Gaan we gericht investeren op die plekken en buurten die dit het hardst nodig hebben?

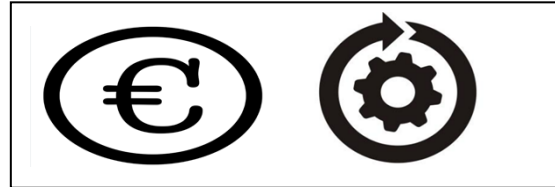

Met dit uitgangspunt kan er een bestuurlijke keuze gemaakt worden: **gericht** investeren op die plekken en buurten die dit het hardst nodig hebben. Denk hier aan de Integrale Kindcentra's (IKC') en scholen in kwetsbare gebieden. Dat betekent ook verder in te zoomen op doelgroepen die in

kwetsbare posities verkeren. Denk dan bijvoorbeeld aan ouders in de bijstand of (hele) jonge en vaak alleenstaande moeders. Juist investeren in de nabijheid van zowel ouder, het kind als de sociale omgeving, zodat het een directe- maar ook de meeste impact heeft. De keuze van die plekken en buurten kan bepaald worden op basis van ervaringskennis, door gesprekken met ervaringsdeskundigen, professionals en op basis van data.

BESPREEKPUNT 2b:

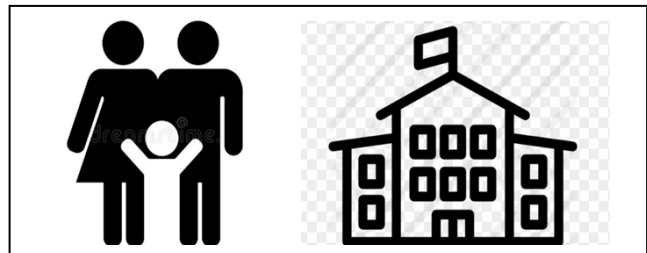
Uitgangspunt B: We zorgen voor (financiële) continuïteit

Dit houdt in dat het een bestuurlijke keuze is om te streven om reeds bestaande of nieuwe projecten structureel neer te zetten. Dit betekent dat we af willen van initiatieven die gefinancierd worden door incidentele middelen. Alleen door langdurig te investeren in langlopende projecten kan er een trendbreuk ontstaan en zal er wezenlijk wat veranderen in positieve zin. De hieronder genoemde ambities, anders dan de initiatieven die genoemd zijn in de LEA, worden dan ook voornamelijk gefinancierd uit de middelen van het beleidsterrein 'Gezondheid, gelukkig en vitaal'. Dit zijn structurele middelen, zodat de continuïteit van deze initiatieven gewaarborgd is. Wanneer deze middelen niet toereikend blijken, zal er een beroep op de algemene middelen worden gedaan en wordt er een claim voorbereid voor de Zomernota. Voor de jongvolwassenen geldt al dat er budgetten zoals Participatiebudget, WMO-budget en RMC-budget wordt ingezet. Wanneer deze middelen niet toereikend blijken, zal er een beroep op de algemene middelen en door middel van een claim bij de Zomernota.

BESPREEKPUNT 2c:

Uitgangspunt C: Versterken basisvaardigheden en ouderbetrokkenheid

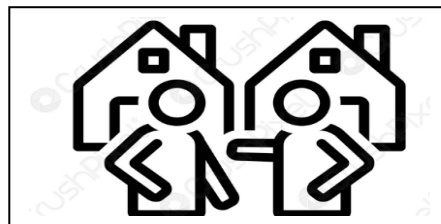

Op de raadsthema-avond werd door de experts duidelijk aangegeven dat we juist in de kwetsbare wijken extra moeten inzetten op basisvaardigheden en ouderbetrokkenheid. Inzetten op bewezen interventies. Cognitieve basisvaardigheden zijn vaardigheden op het gebied van taal (lezen, schrijven en mondelinge taalvaardigheid), rekenen en burgerschap (sociale en maatschappelijke vaardigheden). Tegelijkertijd moet ook extra aandacht zijn voor de brede talentontwikkeling en het stimuleren van creatieve vaardigheden van kinderen. Dit kan op het gebied van sport, kunst en cultuur zijn, maar ook het spelenderwijs (zelf-) leren ontdekken van je technische talenten.

Een belangrijk element daarin is de kwaliteit van de interactie die een ouder, leerkracht of pedagogisch medewerker met het kind heeft. Het gaat er om dat het kind of de leerling wordt geprikkeld zelf dingen te vertellen, te ontdekken en te doen. Als ouder sta je aan de basis om het kind het vertrouwen in zichzelf te geven, maar ook in een ander. Daarom is de ouderbetrokkenheid zo ontzettend belangrijk en zal dit de komende jaren extra aandacht krijgen.

BESPREEKPUNT 2d:

Uitgangspunt D: Nabijheid: Fysieke nabijheid
voorzieningen, in contacten ook in woord en handelen nabij

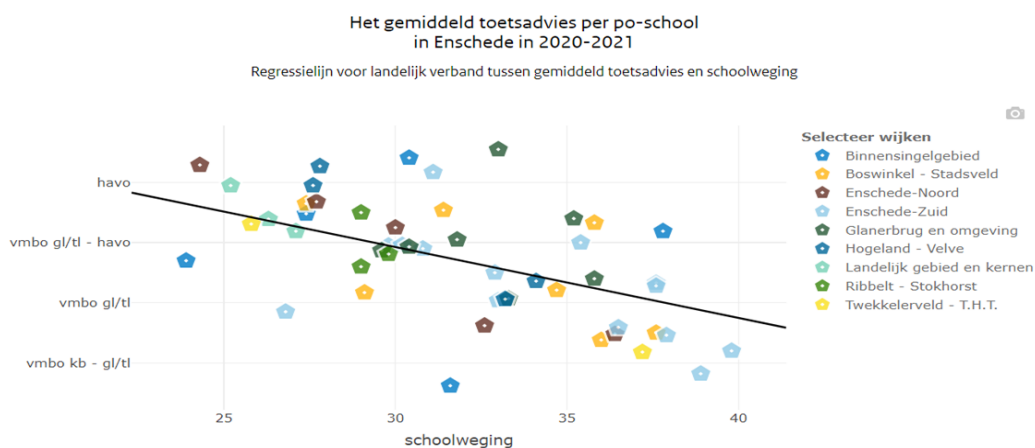

Wanneer ondersteuning nodig is, willen we allemaal dat er deze ondersteuning nabij is. De kinderopvang en het onderwijs zijn het trefpunt waar kinderen en ouders en professionals op dagelijkse basis met elkaar in contact zijn. School en kinderopvang hebben daarvoor een belangrijke functie in de buurt. Door de fysieke aanwezigheid van andere professionals (zoals bijvoorbeeld de schoolwijkcoach en/of de jongerenwerker) komen hulpvragen eerder in beeld. Het vraagt tijd om een vertrouwensband op te bouwen en deze band te behouden. En in contact – nabij – te blijven met de ouders, ook als een directe hulpvraag opgelost is of bij een van de partijen waar we mee samenwerken is gemeld.

Wie krijgt die extra ondersteuning?

We stellen u voor om gezamenlijk – in open dialoog – afspraken te maken welke groepen extra ondersteuning krijgen om de achterstand te verkleinen. Eén van de indicatoren is het in kaart brengen van het risico op onderwijsachterstanden. Ook geeft de Stedelijke Investerings Afweging (SIA)-tool meer inzicht op de staat van de buurten in onze stad(sdelen) en de aanpak van die buurten. Voor een grafische weergave zie bijlage 1.

Dit vraagt om nadere zorgvuldige analyse op buurtniveau, samen met inwoners, de kinderopvang, scholen, inwoners- wijkraden. We nemen ook de lokale kennis en de expertise van Stichting Maatschappelijke Dienstverlening (SMD) /wijkteams mee. Ons huidige netwerk van partijen waar we mee samenwerken moeten hierin een ondersteunende rol krijgen.

Bovenstaande afbeelding: Elke stip op bovenstaande grafiek staat voor een school

2.2. Op welke leeftijdsgroepen gaan we ons richten

Kansengelijkheid is een veelkoppig onderwerp en vraagt om prioriteiten te stellen. We doen onderzoek naar alles wat al bestaat en blijven inzetten op de succesvol bewezen activiteiten. Waar nodig gaan we die verstevigen. Ook gaan we onderzoeken of er aanvullende activiteiten opgepakt kunnen worden.

Iedere leeftijdsfase (vanaf –9 maanden tot 27 jaar) heeft zijn doel en focus. De leeftijdsfases zijn:

1. Het jonge kind (-9 maanden tot 5 jaar)

De fase van het jonge kind richt zich vooral op de thuissituatie waar het kind zich in deze periode in bevindt. Niet alleen het kind, maar zeker de ouders staan hier in centraal.

2. Het voorschoolse en schoolgaande kind (2 jaar tot 18 jaar)

In de LEA (bijlage 2) zijn afspraken gemaakt met onze partners in de kinderopvang en het onderwijs. Afspraak is dat op de kinderopvang / scholen gericht wordt gecompenseerd met datgene waar kinderen van huis uit niet of nauwelijks mee in aanraking komen.

3. De jongvolwassen jongere (18 jaar – 27 jaar)

In de leeftijdsfase van de jongvolwassen jongere werken we samen met de jongere aan een perspectiefvolle toekomst. Juist met die jongeren die dat eerder, om wat voor redenen dan ook, nog niet gelukt is.

BESPREEKPUNT 3:

We stellen voor om vooral in te zetten op aanvullende activiteiten in de ‘het jonge kind’-leeftijdsfase (- 9 maanden tot 5 jaar).

We zijn er niet alleen voor het kind zelf maar ook voor het gezin. Het is belangrijk dat we die situaties waar risico's kunnen ontstaan zijn in beeld hebben en houden. We kunnen deze gezinnen (op vrijwillige basis) ondersteunen. Zo kan met (lichte) hulp voorkomen worden dat er later veel meer hulp geboden moet worden.

HOOFDSTUK 3 OPGROEIEN DOE JE SAMEN

Hoe voed je je eigen unieke kind op? Wat geef je het kind letterlijk en figuurlijk mee? Hoe zorgen we voor een goede gezonde ontwikkeling van het kind? Het antwoord vinden op deze vragen doen gezinnen vaak op eigen kracht, op gevoel en met veel zorg en aandacht. Het kind wordt omringd door een uitgebreid stimulerend netwerk en nieuwe situaties die de ontwikkeling van het kind ten goede komt. Het netwerk bestaat bijvoorbeeld uit familie, vrienden, sporttrainers en de burens. Het netwerk is een stevige 'pedagogische basis' die zorgt voor het gezond, veilig en kansrijk opgroeien van het kind en ouders helpt bij het omgaan van alledaagse problemen.

Niet ieder gezin kan een stevige pedagogische basis bieden. Het kind groeit – ondanks de zorg en aandacht van de ouders – op in een omgeving die minder ontwikkelingskansen in zich heeft. Deze gezinnen willen we ondersteunen zodat er meer ontwikkelkansen voor henzelf maar ook voor hun kind kan ontstaan.

Deze kinderen worden geconfronteerd met gebeurtenissen die een grote impact (blijven) hebben in hun leven. Zeker als het gaat om complexe scheidingen zijn de gevolgen niet altijd direct te zien. In veel situaties komen kinderen in de knel en komen in een soort overlevingsstand die een gezonde ontwikkeling kan belemmeren. Zij hebben hierin ook extra ondersteuning nodig om die vaardigheden te ontwikkelen die ze nodig hebben om zich in hun verdere leven te kunnen ontplooiën.

We geven in drie leeftijdsfasen langs de vier potentiële uitgangspunten (ouderbetrokkenheid, nabijheid, gericht investeren en continuïteit) onze ambities en kansen aan. Per leeftijdsfase hebben we een ambitie voorgesteld. En vanuit die ambitie per leeftijdsfasen potentiële kansen geformuleerd.

BESPREEKPUNT 4: We stellen de volgende vier ambities voor:

- A. Zo zorgeloos mogelijk en goed geïnformeerd zwanger
- B. Een gezonde start voor kind en ouders
- C. Een eerlijke kans voor ieder kind
- D. Werken aan een perspectiefvolle toekomst

3.1 HET JONGE KIND (leeftijdsfase -9 maanden tot 5 jaar)

Alle ouders willen het beste voor hun kinderen. Sommige ouders leven in stressvolle omstandigheden of hebben zelf in het leven al zoveel meegemaakt en meegekregen dat het voor hen moeilijk is om hun kinderen te bieden wat nodig is om een kansrijke start te maken. Sommigen kinderen beginnen hierdoor al met een achterstand aan school.

Anna (18 jaar)

Ik heb nu extra veel stress want ik weet net dat ik zwanger ben! Ik zit nog op school en mijn ex-vriend wil niets meer met mij te maken hebben. Ik woon bij mijn gescheiden moeder. Mijn vader is niet in beeld. Mijn moeder is lief maar altijd veel zorgen en is vaak ziek. Ze weet niet dat ik zwanger ben. Er is altijd een tekort aan geld want mijn moeder heeft een bijstandsuitkering. Hoe moet dit nu verder.STRESS!!!

Daarom willen we meer dan nu met deze ouders (gericht) in contact komen, met hen optrekken, om hen te helpen om hun kinderen een kansrijke start te geven. Niet betuttelend, maar waardig. Want nogmaals, iedereen wil het beste voor zijn kind.

De cijfers van het Centraal Bureau Statistiek (CBS) geven aan dat in 2021 in totaal 1414 kinderen geboren zijn in Enschede. Er zijn in 2021 in totaal 22 tienermoeders bevallen van een kind. Het is van het grootste belang dat zwangere vrouwen zo stressarm als mogelijk de zwangerschapsperiode doorbrengen. (Dit geldt voor iedere zwangere vrouw in Enschede). Deze vorm van stress is schadelijk

voor de aanstaande moeder en het kind. Deze vorm wordt ook wel aangeduid met de Engelse wetenschappelijke term 'Early life stress'.³

Op dit moment krijgen jonge kwetsbare zwangere en jonge moeders – naast de begeleiding van de verloskundige – al extra groepsbegeleiding via het Jonge Moederwerk. Ervaringen leren dat het bespreken van vragen met lotgenoten en medewerkers buiten het ambtelijke hulpverleningscircuit goed werkt. In de bijeenkomst met de BAS werd ook gesteld dat het vertrouwen in formele instanties niet groot is en het algehele wantrouwen jegens de overheid is groot. Daarom is extra begeleiding en ondersteuning voor (kwetsbare) zwangeren van zeer groot belang rondom de zwangerschap, geboorte en het opgroeien. Het is in het belang van het (ongeboren) kind dat de kansenbedreigende stress weggaat.

Goed geïnformeerd zwanger zijn gaat daarnaast ook over het maken van een weloverwogen keuze voor een zwangerschap, zoals dat nu bijvoorbeeld via het project 'Nu Niet Zwanger' gebeurt.

BESPREEKPUNT 4a:

Ambitie A: Zo zorgeloos mogelijk en goed geïnformeerd zwanger

Hierbij zijn vooreerst de volgende kansen geformuleerd:

Kans 1: Mogelijkheden onderzoeken naar informele zorg in de wijk om ouderbetrokkenheid te versterken

Zwangeren en partners (en hun ongeboren kind) hebben baat bij informele netwerken met deskundigen en (opgeleide) ervaringsdeskundigen. Niet iedereen heeft een eigen netwerk waar men met vragen terecht kan over gezondheid en geld. Door zwangere vrouwen en partners op wijk-straatniveau met elkaar in contact te brengen ontstaat er een netwerk waar men elkaar steunt en vertrouwt. Uiteraard begint het met deskundige hulpverleners die kansenongelijkheid goed kunnen herkennen. Daarnaast moeten zij met ouders op een juiste en waardige wijze het gesprek voeren en weten wat ze hen kunnen bieden. Mooie voorbeelden zijn de recent gestarte projecten 'Centering Pregnancy' en 'Centering Zorg'. Dit zorgt ook voor saamhorigheid. De BAS bracht dit gegeven naar voren in een van de themagesprekken Kansengelijkheid. Daarnaast kan vanuit deze basis vanuit de groep een vraaggerichte training voor ouders opgezet worden.

Kans 1: Mogelijkheden onderzoeken naar informele zorg in de wijk om ouderbetrokkenheid te versterken

Kans 2: Behoeftte onderzoeken prenatale intensievere zorg tot 2 jaar

Soms is er meer individuele professionele zorg nodig. Voor velen is de prenatale zorg / consultatiebureaubegeleiding na de geboorte voldoende. Maar soms is vooraf al duidelijk dat er meer nodig is. Inzet van langdurige intensievere begeleiding vanaf 3 maanden zwangerschap tot 2 jaar kan de ontwikkeling van het kind ontzettend stimuleren, waardoor achterstanden worden voorkomen. Ook kan deze door vroegtijdige inzet mogelijk van zwaarder hulpverleningstrajecten verminderen.

Kans 3: Concept Familiehuis Enschede nader uitwerken

Het Familiecentrum Enschede kan kinderen en hun ouders in de wijk deskundigheid en ondersteuning bieden rondom de ontwikkeling van het kind. Het bevorderen van de fysieke en mentale gezondheid van het kind staat hierbij centraal. De ondersteuning wordt geboden vanuit één locatie in de wijk. De toegevoegde waarde zit met name in het hebben van korte lijnen tussen de professionals en daardoor het sneller en beter kunnen helpen van de inwoner. Ook raken de ouders

³ Ellen Joan Wessels, expert gebied Early life stress Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ): Deze term staat voor een langdurige vorm van giftige stress tijdens het opgroeien. Direct aanwijsbare oorzaken zijn vaak slechte huisvesting, veel lawaai, fijnstof, tabaksrook, ongezonde voeding, verslaving, gepest worden, prestatiedruk, gestreste/ chaotische opvoeder(s), armoede en een slechte opvoedkundig omgeving.

sneller vertrouwd met het centrum en haar mensen waardoor het de drempel verlaagt om zaken bespreekbaar te maken. Hiermee kan al vanaf de zwangerschap opvoedondersteuning genormaliseerd worden en daarmee ook de toegang tot informatie en hulp.

BESPREEKPUNT 4b:

Ambitie B: Een goede start voor kind en ouders

Elif (27 jaar) en Omer (30 jaar)
"Ons pasgeboren zoon is een schatje. We spreken voornamelijk onze moedertaal, dat doen we altijd thuis".

Voordat een kind woorden kan geven aan hoe het zich voelt, zit het in de niet-talige periode. In deze periode is het vooral belangrijk dat het kind zich veilig voelt, we hebben het dan over hechting. Hier legt men de basis voor vertrouwen. De periode daarna is sterk gericht op praten en taal. Jonge kinderen leren taal vooral thuis. Het is belangrijk dat de ouder(s) veelvuldig met en tegen het kind praten (lees: interactiekwaliteit). Bij het ontbreken van een rijke taalomgeving start de peuter al met een taalachterstand aan zijn (voorschoolse) leven op het kinderdagverblijf.

Hierbij zijn vooreerst de volgende kansen geformuleerd:

Kans 4: Onderzoeken of we ouders in een kwetsbare situatie nog meer kunnen ondersteunen

Het krijgen van een kind heeft een grote impact op het leven van mensen. Er verandert ineens veel in de dagelijkse structuur, maar ook qua financiën. Het is niet vanzelfsprekend dat een ieder daar zelfstandig een nieuwe draai in kan vinden. Vooral ouders in een kwetsbare positie hebben hier in de regel meer moeite mee. Niet voor niets kunnen bijvoorbeeld alleenstaande ouders die een bijstandsuitkering ontvangen ontheffing van de sollicitatieplicht aanvragen, wanneer zij een kind jonger dan 5 jaar hebben. Zij hoeven dan tijdelijk geen werk te zoeken en dat voorkomt stress.

Voor deze ouders, maar ook voor ouders die inkomensondersteuning hebben via de Participatiewet, willen we de mogelijkheden verkennen of we meer kunnen doen, zodat hun kinderen een kansrijke start krijgen. Daarbij houden we rekening met alle leefgebieden.

Kans 5: Ouders stimuleren in de taalontwikkeling

Taal is de factor voor kansengelijkheid. Je kan het niet zo makkelijk inhalen als er eenmaal een achterstand is. Om achterstand te voorkomen is inzet noodzakelijk op onder andere (voor-)lezen, spreken, spelen en horen. Ook voor ouder(s) is het belangrijk de Nederlandse taal te (leren) spreken. Juist voor de ontwikkeling van hun eigen kinderen. Er zijn nu al diverse voorzieningen in Enschede aanwezig waar men taallessen aanbiedt. We gaan onderzoeken hoe we de behoefte van de ouder(s) kunnen stimuleren om deel te nemen aan taallessen. Ook hierbij houden we rekening met de leidende principe van het gericht compenseren.

Kans 6: Uitbreiding laagdrempelige baby-inloopgroepen

Bij 't Speelhoes in Boswinkel kunnen kinderen vanaf 6 maanden kosteloos deelnemen aan de babygroep. Onder begeleiding kan het kind de omgeving ontdekken en contact maken met andere kinderen. Ouder(s) kunnen aan de begeleider vragen stellen over de opvoeding en ontwikkeling van het kind. Onderzoek is gewenst naar de mogelijkheden van uitbreiding van laagdrempelige inloopgroepen in andere buurten in Enschede voor kinderen die niet naar de opvang gaan.

3.2. HET VOORSCHOOLSE EN SCHOOLGAANDE KIND (leeftijd fase 2 jaar tot 18 jaar)

In de Lokale Educatieve Agenda 2023-2026 zijn de afspraken vastgelegd met de besturen van de kinderopvang en de scholen. Hieronder volgt op hoofdlijnen de inhoud van de LEA.

Ouder van Yasmine (2 jaar): Waarom moet ik mijn kind van de GGD naar de peutergroep doen? Ik wil haar het liefst zo lang mogelijk bij me houden, de tijd gaat al snel. Later kan ze genoeg met andere kinderen spelen.

We richten ons in de LEA op alle kinderen en jongeren van 2 tot pakweg 27 jaar, zolang jongeren nog terug naar school kunnen. In het bijzonder richten we ons op jeugdigen op plekken (kinderdagverblijf/school en sociale omgeving) waar een concentratie is van problematiek. Als de jeugdigen tot een gezin behoren, zien we hun opvoeders als partners die onze support verdienen. Als ze zijn uitgevallen en zelf kinderen hebben kijken we ook naar het hele gezin.

Ieder kind verdient een eerlijke kans. Dat betekent niet per definitie dat ieder kind dezelfde of gelijke kansen moet krijgen. Dit willen we samen met de schoolbesturen bereiken door te werken aan de volgende doelen:

- Kwaliteit van de persoonlijke interactie vergroten (e pedagogische basis)
- Basisvaardigheden vergroten, met name taalontwikkeling
- Positieve (mentale) gezondheid
- Brede wereldoriëntatie (life-skills), als basis om te kunnen leren
- Kinderopvang en school als trefpunt van een stimulerende sociale omgeving

BESPREEKPUNT 4c:

Ambitie C: Een eerlijke kans voor ieder kind

In de LEA zijn de volgende onderwerpen/ kansen beschreven:

Kans 7. LEA : De interactiekwaliteit vergroten

Kans 8. LEA: Investeren op de plekken daar waar het hardst nodig is

Kans 9. LEA: Het samenstellen van plusarrangementen

Kans 10. LEA: Zorgen voor continuïteit

Kans 7 LEA: De interactiekwaliteit vergroten

De kwaliteit van de persoonlijke interactie met het jonge kind is de kern van alle middelen die we willen inzetten. Die is niet optimaal bij de gezinnen in een kansarme situatie. Daar wordt vaker een autoritaire-, dwingende opvoedstijl gebruikt. Dat werkt niet mee om kinderen te laten hechten, voor vertrouwen in de ander en in jezelf.

In stimulerende gezinnen zien we vaker een ondersteunende, uitleggende opvoedstijl, op het kind gericht. Er wordt veel meer met kinderen gesproken in alledaagse situaties, voorgelezen en spelletjes gedaan. Dat helpt enorm mee in de taalontwikkeling, voor het hechten, voor vertrouwen in de ander en in jezelf.

Kans 8. LEA: Investeren op de plekken daar waar het hardst nodig is

Omdat kinderen zo verschillend aan hun schoolloopbaan kunnen beginnen vraagt het bieden van gelijke kansen om een ongelijke aanpak en om ongelijk investeren, zodat ieder kind een eerlijke kans krijgt. Voor alle jeugdigen uit gezinnen in moeilijke omstandigheden hebben we individuele maatregelen. Op plekken (kinderdagverblijf/school en sociale omgeving) waar veel kansarme gezinnen en leerachterstanden zijn gaan we nog meer doen om gericht te compenseren: plusarrangementen.

Juist voor die kinderen heeft onderwijs een belangrijke compenserende rol, maar onderwijs kan het niet alleen. Daarom trekken we samen op en zorgen we voor een stabiel netwerk van betrokken professionals. We zorgen dat die professionals in staat zijn om te compenseren, dat ze weten hoe ze juist deze kinderen kunnen stimuleren en ondersteunen. De kwaliteit van de interactie staat daarin centraal.

Kans 9. LEA: Het samenstellen van plusarrangementen

Een plusarrangement stellen we samen in overleg met de kinderopvang of school op basis van de gemeenschappelijke data en ervaringskennis. Niet ons aanbod en uit welk budget dat komt is leidend, maar de vraag en behoefte op die plek. Aan de hand van een school-klas-kind-analyse spreken we af wat er specifiek op die plek nodig is en hoe we hier samen aan werken. Voorbeelden van huidige plus-arrangementen zijn de Onderwijs Jeugdhulp Arrangementen en de huiskamers met naschools aanbod.

Gericht compenseren met een plusarrangement kan groepsgericht, omdat er op die plek veel leerlingen en opvoeders in een vergelijkbare situatie zitten (denk bijvoorbeeld aan armoede, laag taalniveau, overgewicht en/of jeugdzorgindicatie). Voor die plannen kijken we naar inzet vanuit onderwijsbudgetten, maar ook vanuit jongerenwerk, cultuur, sport, gezondheidszorg, wijkteams, leerplicht, rondkomen met je inkomen, opvoedondersteuning en volwasseneneducatie.

Kans 10. LEA: Zorgen voor continuïteit

Succesvol investeren in eerlijke kansen is een kwestie van lange adem. Veel successen zijn niet op korte termijn meetbaar of zelfs zichtbaar. Het vaststellen van het uiteindelijke effect op het individu is waarschijnlijk een zaak van een nóg langere adem. Toch is het zaak om koersvast te blijven.

Gericht compenseren vraagt om continuïteit, inhoudelijk en financieel willen we het lang volhouden, activiteiten kunnen voortduren en het personeel behouden blijft. Met lang bedoelen we dat we de koers (hoofddoel kansengelijkheid en bovengenoemde subdoelen) van deze LEA minstens 10 jaar (een generatie) volhouden. In 3 opeenvolgende LEA's.

3.3. JONG VOLWASSENEN (leeftijd fase 23 jaar tot 27 jaar)

Tot het 18e jaar vormt de leerplichtwet een soort vangrail om in ieder geval school te blijven volgen. De jaren erna zien we dat het voor jongeren met een zwakke basis moeilijk is om school af te maken. En we zien ook dat het niet afmaken van school een enorme voorspeller is voor een “bijstand carrière”.

*Max 18 jaar:
Ik wil van de school af, ik
wil geld verdienen. Ik ben
heb al verschillende
scholen gehad, geen
diploma. Ik verveel me
niet, ik heb veel vrienden.
Ja, die blowen wel veel, ik
doe niet altijd mee.*

De adolescentie is bovendien een periode waar veel problematiek tot volle wasdom komt, maar ook een periode waarin mensen zich nog sterk ontwikkelen. Voor jongeren in een kwetsbare positie is het belangrijk dat ze goede steun krijgen om daar – soms alsnog – een goede basis te leggen voor hun verdere leven.

Afgelopen jaren hebben we gebouwd aan een “integrale jongere aanpak” voor deze jongeren. We kijken per jongere of ze echt geholpen zijn met de bestaande dienstverlening of dat we meer nabijheid, continuïteit en inzet voor hen moeten organiseren. We kijken echt naar de dieperliggende oorzaken achter het stoppen met school, en kijken wat de jongeren nodig hebben om weer in staat

zijn om school af te maken of om te kunnen werken. We raken al betrokken als het op school niet echt meer lukt, we zijn betrokken als ze stoppen met school, en waar nodig zijn we ook nog betrokken als jongeren weer naar school gaan of aan het werk gaan.

De komende tijd willen we deze aanpak gaan evalueren om op basis daarvan te kijken hoe we die aanpak kunnen versterken. We willen daarbij onderzoeken of we alle jongeren voldoende goed kunnen helpen. En we willen kijken naar welke randvoorwaarden nodig zijn om effectiever te zijn. Op basis van onze ervaringen denken we dat er grofweg twee kansen zijn. Dat gaan we dus checken met het onderzoek en op basis daarvan een doorontwikkeling van de aanpak realiseren.

Vooralsnog wordt de uitvoering bekostigd uit de reguliere budgetten vanuit de Participatiewet, RMC en WMO.

BESPREEKPUNT 4d

Ambitie D: Werken aan een perspectiefvolle toekomst

In deze leeftijdsfase zijn vooreerst totaal 2 kansen geformuleerd.

- Kans 11: Een gerichte aanpak voor bepaalde groepen jong
- Kans 12: Betere randvoorwaarden / systeem laten aansluiten bij de dagelijkse behoefte

Kans 11: Een gerichte aanpak voor bepaalde groepen jong volwassenen

Op voorhand – en dat is dus onderwerp van onderzoek – wordt ingeschat dat onze aanpak onvoldoende effectief is voor een aantal groepen jongeren. Ten eerste zijn dat de jongeren die vanuit de jeugdzorg niet “thuis” hebben gewoond. We merken dat deze jongeren grote moeite hebben om een goed zelfstandig bestaan op te bouwen en o.a. hun school af te maken.

Datzelfde valt op bij de jongeren die op die als vluchteling in Nederland zijn gekomen. De internationale Schakelklas (ISK) doet fantastisch werk om hen in korte tijd klaar te stomen voor een overstap naar het reguliere onderwijs. Tegelijkertijd valt op dat deze jongeren relatief heel vaak hun opleiding niet weten af te maken en in overleefmodus volwassen worden.

Tot slot valt op voorhand op dat er een groep jongeren is die vroeg in hun leven in de criminaliteit raakt. Een zeer wispelturige schoolloopbaan ontwikkelt. En uiteindelijk met school stopt. Regelmatig willen deze jongeren wel anders, maar als overheid zijn we nog niet goed genoeg in staat om deze jongeren effectief te helpen om op een andere manier hun leven op te bouwen.

Kans 12: Betere randvoorwaarden / systeem laten aansluiten bij de dagelijkse behoefte

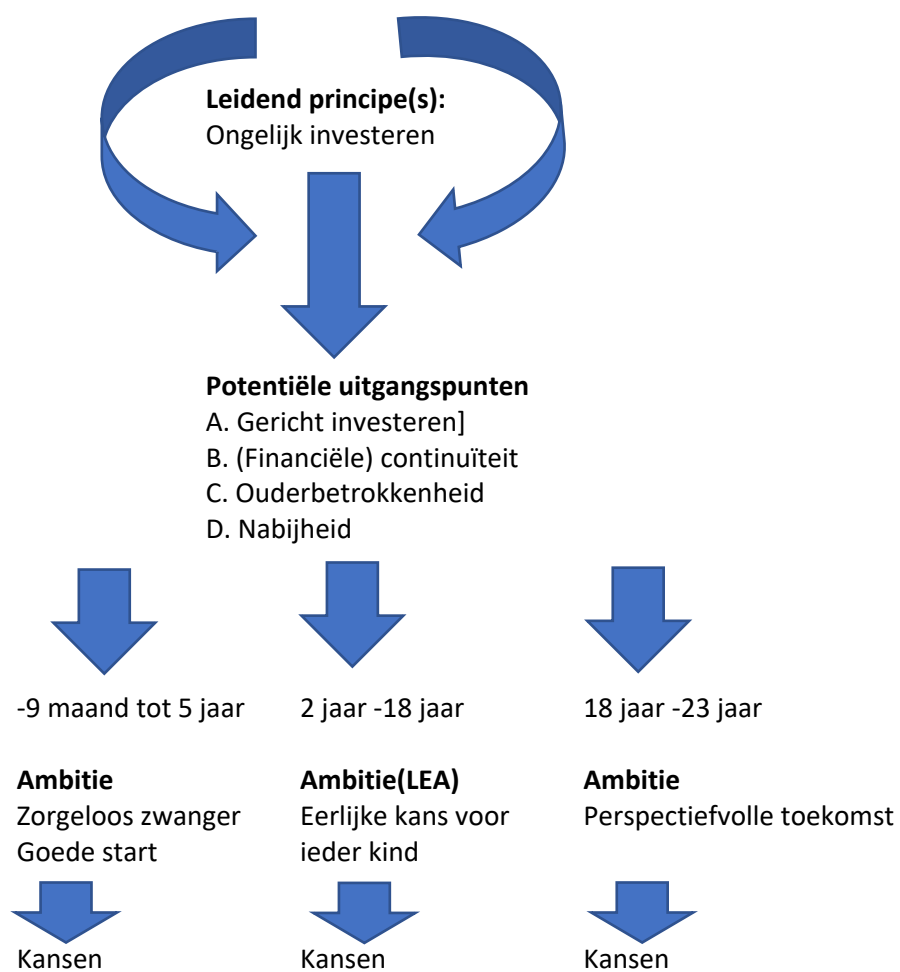
We willen in beeld brengen wat meer nodig is om jongeren goed te ondersteunen. Op dit moment is een aantal zaken al bekend.

Veel jongeren hebben schulden. Die schulden maken het moeilijk om te werken aan een goede toekomst, jongeren zitten raken in de overleefmodus. Vanuit “Rondkomen met je inkomen” voeren we een proef uit, met goede resultaten. We willen onderzoeken op welke manier die werkwijze structureel en op grotere schaal kan worden ingezet.

Voor veel jongeren is het lastig om terug te keren naar een normaal school- / studieprogramma. Op dit moment ontbreken goede flexibele mogelijkheden om een opleiding af te maken. Met het onderwijs, de SBB en anderen willen we aan de slag om extra mogelijkheden te scheppen.

Tot slot, zelfstandig wonen is voor kwetsbare jongeren erg lastig. Er zijn simpelweg te weinig betaalbare woonplekken. Dit is een zeer taai knelpunt. Maar om jongeren meer kansen te bieden wel essentieel.

Schematische weergave van de bespreekpunten:

HOOFDSTUK 4: WERKWIJZE

In deze nota Kansrijk Enschede 2023-2033 bouwen we voort op de vorige nota. De maatregelen daaruit blijven van kracht. In deze nota hebben we aanvullend daarop een aantal bespreekpunten benoemd over de uitgangspunten, nieuwe ambities en kansen.

Voorgestelde ambities:

1. Zo zorgeloos mogelijk en goed geïnformeerd zwanger
2. Een goede start voor kind en ouders
3. Een eerlijke kans voor ieder kind
4. Werken aan een perspectiefvolle toekomst

Overzicht van de mogelijke potentiële (nader te onderzoeken) kansen:

1. Ouderbetrokkenheid vergroten informele zorg in wijk
2. Behoeft prenatal intensieve zorg tot 2 jaar
3. Nadere uitwerking concept Familiehuis
4. Extra aandacht voor interactiekwiteit in de kinderopvang
5. Taalaanbod ouders stimuleren
6. Uitbreiding laagdrempelige baby-inloopgroepen
7. LEA: De interactiekwiteit vergroten
8. LEA: Investeren op de plekken daar waar het hardst nodig is
9. LEA: Het samenstellen van plusarrangementen
10. LEA: Zorgen voor continuïteit
11. Een gerichte aanpak voor bepaalde groep jong volwassenen
12. Betere randvoorwaarden / systeem laten aansluiten bij de dagelijkse behoefte

4.1 Manier van werken en de rol van de raad en het college

De uitwerking en uitvoering van dit plan doen we samen (raad en college), de inwoners die direct betrokken zijn, de professionele partners in het werkveld en ervaringsdeskundigen. Als voorbeeld dient het LEA-traject: dit is een samenspel tussen de gemeente en met de partners in de kinderopvang en onderwijs.

Bij de uitwerking of evaluaties willen we zowel data als verhalen en ervaringskennis gebruiken. We gaan werkvormen gebruiken die ertoe leiden dat alle betrokkenen een gedeeld beeld hebben van wat er aan de hand is en wat er nodig is. Als voorbeeld dient de raadsbijeenkomst op 28 november 2022.

In de kamer Economie Werk Inkomen en Onderwijs (EWIO) op 9 januari 2023 is door de Raad besloten dat zij een extra actieve rol wil spelen bij de uitwerking van deze nota. Er worden uit de kamer procesregisseurs benoemd die samen met de griffie een gemeenschappelijk raadstraject

voorbereiden op het thema Kansengelijkheid. Natuurlijk in nauwe afstemming met het college. Daarbij wordt door de raad een tweetal focuspunten gekozen om extra op in te zetten.

4.2. Planning

We zijn van plan de ambities en kansen nader uitwerken via deeltrajecten. In 2023 ziet dat er als volgt uit:

- Op het gebied van het jonge kind (ambitie 1 en 2) doen we dat via het Ambitiedocument Gezond, Gelukkig en Vitaal.
- Op het gebied van het schoolgaande kind (ambitie 3) heeft de uitwerking al plaats gevonden in de LEA.
- De aanpak voor jongvolwassenen (ambitie 4) heeft haar plek in de Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak. Via de EAA rapporteren we over de voortgang. Daarnaast wordt in overleg met de procesregisseurs afgesproken op welke manier en wanneer de evaluatie en bijstelling van de aanpak zal plaatsvinden.

Jaarlijks stemmen college en raad een werkplanning met elkaar af. De procesregisseurs vervullen hierbij een centrale rol.

HOOFDSTUK 5 FINANCIËLE UITWERKING

Hieronder volgt een overzicht van de nog beschikbare middelen die voor het thema Kansengelijkheid kunnen worden ingezet. Voor het jaar 2023 is er budget (535.000 euro stand januari 2023).

FINANCIËLE TABEL KANSENGELIJKHEID						
			Begrotingsjaar			
			Bedragen in euro x 1.000			
Uitgaven						
Doelgroep	Ambitie	Kans	2023	2024	2025	2026
Het Jonge Kind	Zo zorgeloos mogelijk en goed geïnformeerd zwanger	N.t.b.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Een goede start voor kind en ouders	N.t.b.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Het voorschoolse en schoolgaande kind	Een eerlijke kans voor ieder kind	De interactiekwaliteit vergroten - Inzet 3e pm'er in de peutergroep (300k) - Extra inzet IKC-wijkcoach (380k)	680	680	680	680
		Investeren op de plekken daar waar het hardst nodig is - Naschoolsprogramma (300k) - Huiskamers (750k) - Onderwijsbegeleiding (120k)	1.170	1.170	1.170	1.170
		Het samenstellen van plusarrangementen LEA-budget	150	150	150	150
		Project School's cool	15	15	15	15
		Zorgen voor continuïteit	8.353	8.353	8.353	8.353
		- Alle activiteiten conform bestedingsplan OAB				
Jong Volwassenen	Werken aan een perspectievolle toekomst	Een gerichte aanpak voor bepaalde groepen jong volwassenen - Extra inzet jongerenwerk op scholen (160k) - Evaluatie in 2025 (15k)	160	160	160	175
		Betere randvoorwaarden / systeem laten aansluiten bij de dagelijkse behoefte - Evaluatie in 2025 (15k)	-	-	-	15
TOTAAL UITGAVEN AMBITIES & KANSEN			10.528	10.528	10.528	10.558
Dekking						
Bestaande dekking	Beschikbare middelen uitvoering LEA plusarrangementen		150	150	150	150
	Beschikbare middelen NPO		1.730	1.730	-	-
	Beschikbare middelen onderwijsbegeleiding		120	120	120	120
	Beschikbare middelen extra inzet jongerenwerk op scholen		160	160	160	160
	Beschikbare middelen OAB		8.353	7.453	7.453	7.453
Subtotaal bestaande middelen uitvoering kansengelijkheid			10.513	9.613	7.883	7.883
Nieuwe dekking	Intensiveringsmiddelen coalitie-akkoord		100	100	100	100
	Intensiveringsmiddelen incidenteel PB 2023-206		450			
Subtotaal nieuwe dekking kansengelijkheid			550	100	100	100
TOTALE DEKING KANSENGELIJKHEID			11.063	9.713	7.983	7.983
SALDO			535	-815	-2.545	-2.575

De financiering van de activiteiten komen uit budgetten van Onderwijs, Gezondheid en Werk & Inkomen. Vooralsnog is alleen het beleidsterrein Onderwijs financieel uitgewerkt, mede door de activiteiten die in de Lokale Educatieve Agenda 2023-2026 op het thema Kansengelijkheid zijn opgenomen. Voor de zomer volgt vanuit het beleidsterrein Gezondheid een financiële vertaalslag. En op het gebied van Werk & Inkomen wordt via de Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak- rapportage hier nader op ingegaan.

Voor nieuwe activiteiten Kansengelijkheid in de leeftijdsfase van **het Jonge Kind** wordt er een beroep gedaan op het budget vanuit het programma Gezond, Gelukkig en Vitaal. Mocht dit budget niet toereikend zijn zal via een claim een beroep worden gedaan in de Zomernota 2024.

De budgetten voor de leeftijdsfase van het **Voorschoolse en schoolgaande kind** worden gevuld door gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en het Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB).

Het OAB budget laat bij ongewijzigd inzet van de bestaande activiteiten een tekort van 900.000 euro vanaf 2024 zien. Er komt een evaluatie op de verschillende activiteiten.

De NPO-middelen worden vanaf 2025 niet meer door het Rijk beschikbaar gesteld. Op dit moment worden onder andere de zes huiskamers, naschoolse programma , de extra inzet IKC-wijkcoaches en de derde pedagogische medewerker in de peutergroep uit dit budget gefinancierd.

Voor **de jong volwassen** wordt de gerichte aanpakte aanpak door inzet van jongerencoaches op scholen geëvalueerd in 2023/2024. Ook vindt er een evaluatie plaats waar het systeem beter kunnen laten aansluiten op de behoefte van jong volwassenen.

Financiering van de bespreekpunten

Als we het uitgangspunt hanteren dat er (financiële) continuïteit moet zijn houdt dit in dat voor toekomstige activiteiten structurele gelden beschikbaar moeten zijn. Een deel van de nieuwe activiteiten kan mogelijk door verschuiving van taken en/of afstoten van taken beschikbaar komen.

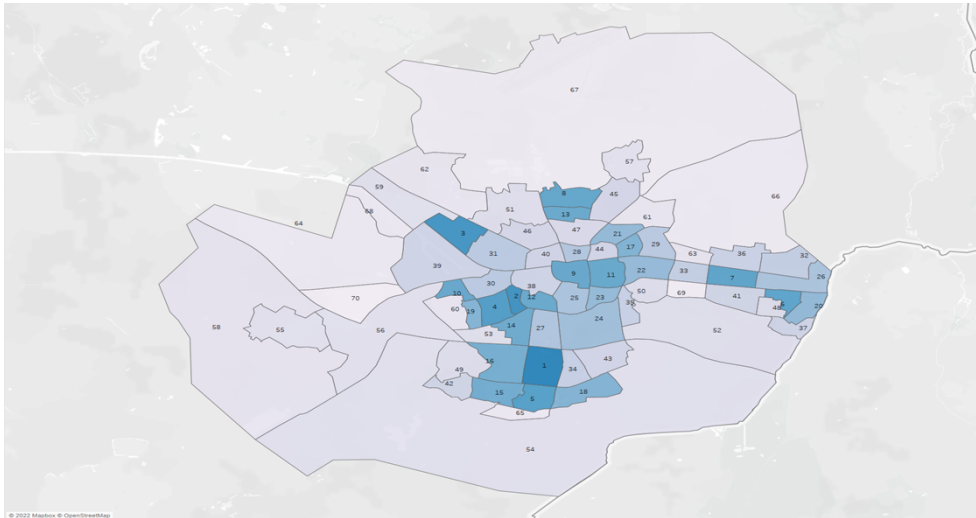
Niet alles kan tegelijk, ook al ambiëren we op korte termijn een trendbreuk. Daarnaast is het de uitdaging om budgetten gemeentebreed onderling aan elkaar te linken (ontschotten) en deze transparant te houden.

Instellen nieuwe reserve Kansengelijkheid

In het raadsvoorstel Kansrijk Enschede is de intentie voor te stellen om de (mogelijke) niet bestede middelen vanuit Kansengelijkheid te storten in de nog in te stellen Kansengelijkheidsreserve. Het doel van deze reserve is om alle beschikbare middelen beschikbaar te houden. Hierbij speelt ook mee dat de gemeentebegroting per kalenderjaar opgesteld en de begroting van scholen per schooljaar.

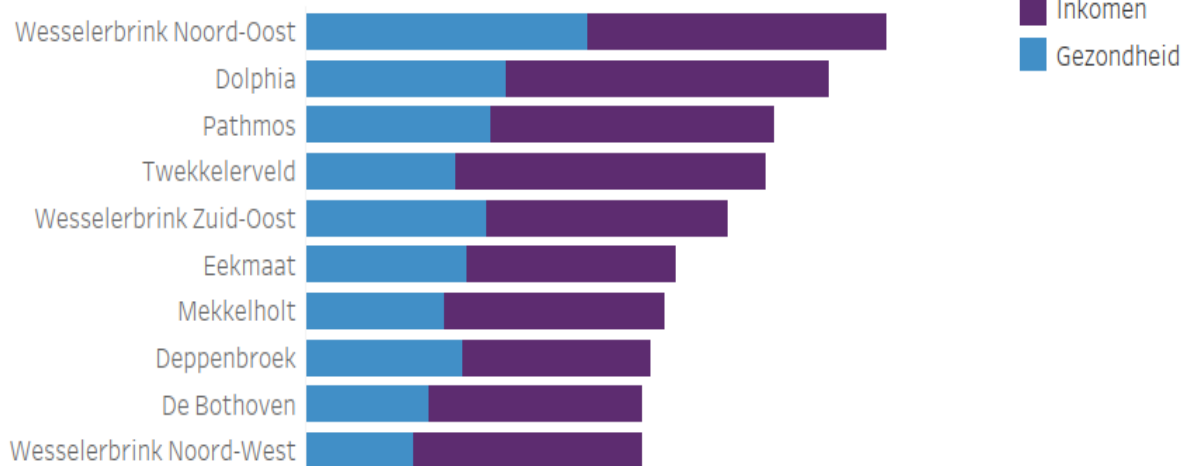
BIJLAGE 1 bij Kansrijk Enschede 2023-2033

Concentratie van problematieken in wijken/buurtten

Drie elementen staan centraal: de urgenties die in een buurt spelen, de potenties die een buurt heeft en de investeringen die in een buurt zijn gepland. De urgentie van een buurt wordt berekend op basis van 20 verschillende indicatoren verdeeld over 6 verschillende thema's. Het gaat om de volgende thema's: energie, klimaat (hittestress en wateroverlast), leefbaarheid, veiligheid, gezondheid en inkomen

Gemiddelde urgentie themascores per buurt, 2021

Bijlage 2: De Lokale Educatieve Agenda 2023-2026

INLEIDING

Met trots presenteren wij de nieuwe Lokaal Educatieve Agenda (LEA) 2023-2026. De LEA is het gezamenlijke plan van de instellingen voor kinderopvang, onderwijs en de gemeente Enschede.

De LEA werkt toe naar kansengelijkheid en vormt zo een belofte aan 1.100 kinderen in de peutergroepen, 12.200 leerlingen in het basisonderwijs, 1.100 leerlingen in het speciaal onderwijs, 8.400 leerlingen in het voortgezet onderwijs en 5.100 studenten in het middelbaar beroepsonderwijs. Zij zijn de toekomst van onze stad. Daarom willen we deze kinderen de allerbeste kansen te geven. Ongeacht hun afkomst of omstandigheden. Kansengelijkheid is het hoofddoel van de LEA.

Wij zien dit als onze gezamenlijke verantwoordelijkheid. Voor het schrijven van dit document zijn we ook dit keer weer als gelijkwaardige partners opgetrokken. En we hebben elkaar ook hard nodig om deze belofte waar te maken.

We richten ons in de LEA op alle kinderen en jongeren van 2 tot pakweg 27 jaar, zolang jongeren nog terug naar school kunnen. In het bijzonder richten we ons op jeugdigen op plekken (kinderdagverblijf/school en sociale omgeving) waar een concentratie is van problematiek. Als die jeugdigen tot een gezin behoren, zien we hun opvoeders als partners die onze support verdienen. Als ze zijn uitgevallen en zelf kinderen hebben kijken we ook naar het hele gezin.

Het gezin en de sociale omgeving waarin een kind opgroeit, hebben veel invloed op de ontwikkeling en de kansen die het later in het leven krijgt. Het gezegde luidt niet voor niets 'It takes a *village* to raise a child'. Bij de meeste kinderen gaat opgroeien min of meer 'vanzelf'. Ze worden geboren in een liefdevol gezin dat stimulerend is. Vanuit de veiligheid van het gezin maken zij kennis met de wijde wereld en gaan nieuwe spannende uitdagingen aan. Zo wordt hun wereld stapje voor stapje steeds groter.

Een vijfde van de kinderen in Enschede wordt geboren in een minder stimulerend en veilig gezin. Dat kan veel oorzaken hebben: pech, armoede of het meemaken van heftige gebeurtenissen zoals moeten vluchten, een echtscheiding, fysieke en/of psychische problemen. Deze kinderen hebben minder kansen om zich goed te ontwikkelen. Vaak ontstaat dit al in- of zelfs voorafgaand aan de eerste 1000 dagen van hun leven. En juist deze kinderen én hun ouders hebben de steun van de sociale omgeving (de '*village*') hard nodig. Zij kunnen het niet alleen.

Deze kinderen hebben minder vertrouwen in zichzelf en in anderen, minder goede motoriek, minder woordenschat en mogelijkheden om zich uit te drukken, minder kansen om gezien en gehoord te worden, minder beweging, minder gezond eten, overgewicht, mentale klachten, zijn minder vaak lid van een vereniging, hebben last van armoede en trauma's die zich herhalen door generaties heen, lagere leerprestaties, lagere schooladviezen. Zij maken hun school niet af, komen moeilijk aan werk, zijn gevoeliger voor criminaliteit en zijn minder zelfredzaam. En vragen geen hulp!

Enschede springt er landelijk helaas uit qua kansenongelijkheid. Dat is waarom Kansengelijkheid het thema is waar zowel kinderopvang als onderwijs en gemeenteraad de handen voor ineen willen slaan de komende jaren.

Februari 2023

De besturen van kinderopvang en onderwijsinstellingen in Enschede
Burgemeester en Wethouders van de gemeente Enschede

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

- *Voor wie is de LEA*
- *LEA past in groter geheel (nota 'Kansrijk Enschede')*
- *Wie zijn de partners*
- *Hoe gaan we als partners samenwerken*

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: DE OPGAVE 3

- *Hoofddoel en kaders*
- *Hoe gaan we de komende jaren samenwerken?*
- *Voor wie is de LEA*
- *Wat willen we bereiken – Doelen van de LEA*
- *Hoe doen we dat*
- *Hoe blijven we op koers*
- *Waarom is dit nodig*
- *Hoe zijn de onderwijskansen in Enschede*

HOOFDSTUK 2: HOE IS DE LEA TOT STAND GEKOMEN 9

- *Adviezen*
- *Mijlpalen*

HOOFDSTUK 3: BEGROTING 11

- *Begroting LEA*
- *Samenhang met ander beleid en begrotingen*

HOOFDSTUK 4: UITWERKING PER LEEFTIJDGROEP 13

- *Van voorschool naar vroegschool (2-6 jaar)*
- *Op de basisschool ná de vroegschool (6-12 jaar)*
- *Van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs*
- *Op het voortgezet onderwijs (12-16/18 jaar)*
- *Van voortgezet onderwijs naar middelbaar beroepsonderwijs*
- *Van beroepsonderwijs naar werk (16+/18+)*

BIJLAGEN:

MENGEN OF SCHEIDEN VAN OPLEIDINGS-NIVEAUS EN INKOMENS

HOOFDSTUK 1: DE OPGAVE

Om kansengelijkheid te vergroten, kijken we breder dan de leeftijd van 2 tot 27 jaar. Het gaat niet alleen om de ontwikkelkansen die we bieden in de kinderopvang en de schoolloopbaan. Daarom past deze LEA onder de paraplu van een bredere nota 'Kansrijk Enschede', die al wel begint in de vroegste levensfase. Dit plan omvat naast de pijler onderwijs en kinderopvang ook gezondheid en werk & inkomen.

De LEA is wel een heel belangrijk onderdeel van de nota Kansrijk Enschede. Uit wetenschappelijk onderzoek (o.a. Agasti, 2021) blijkt dat kinderopvang en onderwijs een belangrijke rol hebben om ongelijkheid te compenseren.

Gelijke kansen aanpakken kost tijd. Veel successen zijn niet meteen in cijfers uit te drukken of zichtbaar. En het duurt nog veel langer voordat de uiteindelijke resultaten te zien zijn.

Hoe gaan we de komende jaren samenwerken?

De LEA is een plan voor de komende 4 jaar. En omdat we de hoofd- en subdoelen uit de LEA voor 3 opeenvolgende LEA-periodes willen vasthouden, richten we ons op de komende 10 jaar. We werken op deze manier samen onder leiding van een gezamenlijke stuurgroep:

1. De LEA heeft doelen die we jaarlijks kunnen evalueren
2. We gaan werken met uitvoeringsplannen per LEA-jaar en per leeftijdsgroep
3. We gaan werken met kartrekkers (opdrachtgevers) per doel/leeftijdsgroep
4. In 3 opeenvolgende LEA's werken we naar onze stip op de horizon
5. Het College stelt zowel de LEA als de uitvoeringsplannen vast, inclusief de begroting (van 200k). Eerder zijn al de begrotingen van het Onderwijs Achterstanden Beleid en De Twentse Belofte door het college vastgesteld.

De rol van de gemeenteraad is:

1. De raad heeft de financiële middelen voor de LEA al ter beschikking gesteld
2. De raad ontvangt de LEA ter informatie en als een bijlage bij de nota Kansrijk Enschede
3. De raad ontvangt de uitvoeringsplannen van de LEA in een informatiebijeenkomst
4. De raad ziet kansengelijkheid als doel van een raadsagenda en stuurt ook bij
5. De inzichten van de raad worden in de uitvoeringsplannen van het volgende jaar meegenomen.
6. De raad kan tijdelijke middelen structureel maken.

Voor wie is de LEA?

We onderscheiden de volgende leeftijdsfasen in de LEA:

- o Van voorschool naar vroegschool (2-6 jaar) (1.100 van de 6.000 2-4 jarigen maakt gebruik van de peuterspeelzaal)
- o Op de basisschool (6-12 jaar) na de vroegschool (12.200 leerlingen)**
- o Van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs (1.500 leerlingen per jaar)*
- o Op het voortgezet onderwijs (12-16/18 jaar) (9.500 leerlingen)
- o Van voortgezet onderwijs naar middelbaar beroepsonderwijs (4.800 studenten per jaar)**
- o Op het middelbaar beroepsonderwijs (5.100 studenten)
- o Van (middelbaar) beroepsonderwijs naar werk (16+/18+), 3.000 van de 26.000 jongeren tussen 16 en 27 jaar maken deze overgang zonder startkwalificatie***.

**Deze leerlingen zijn geen extra leerlingen, ze tellen ook mee bij het primair onderwijs (groep 8)*

*** Leerlingen van het speciaal onderwijs tellen hier mee onder primair onderwijs of voortgezet onderwijs*

**** Schoolverlaters van het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs tellen hier ook mee. Zij hoeven geen startkwalificatie te halen, mogen dat wel.*

Wat willen we bereiken met de LEA?

Voor kansengelijkheid in de kinderopvang en het onderwijs zijn de belangrijkste inhoudelijke subdoelen:

- Kwaliteit van de persoonlijke interactie⁴) vergroten (DE pedagogische basis)
- Basisvaardigheden vergroten, met name taalontwikkeling
- Positieve (mentale) gezondheid verbeteren
- Brede wereldoriëntatie (life-skills⁵), als basis om te kunnen leren
- Kinderopvang en school als trefpunt van een stimulerende sociale omgeving

Hoe doen we dat?

De wetenschappelijke inzichten hebben ons geleerd dat de **interactiekwaliteit** de motor is voor ontwikkeling en kansengelijkheid. De kwaliteit van de interactie met het jonge kind is dan ook de kern van alle middelen die we willen inzetten. Die is niet optimaal bij de gezinnen in een kansarme situatie. Er wordt vaker een autoritaire-, dwingende opvoedstijl gebruikt. Er wordt niet *mè*t maar *té*gen kansarme kinderen gesproken. Dat werkt niet mee om kinderen te laten hechten en ervoor te zorgen dat ze vertrouwen krijgen in zichzelf en in anderen. In stimulerende gezinnen zien we vaker een ondersteunende, uitleggende opvoedstijl, op het kind gericht. Er wordt veel meer met kinderen gesproken in alledaagse situaties, voorgelezen en spelletjes gedaan. Dat helpt enorm mee in de taalontwikkeling, voor het hechten, voor vertrouwen in de ander en in jezelf.

Lara 16 jaar: *“Ik weet uit ervaring dat het heel veel uitmaakt hoe je wordt behandeld. Je kunt tegen iemand zeggen: ‘Je hebt nu alweer je huiswerk niet gemaakt, dan haal je maar een onvoldoende’. Dat voelt als gestraft worden. Je kunt ook vragen: ‘Welke oplossing wil je bereiken? Dan help ik je daarmee’. Dat motiveert en voelt als een beloning omdat je de problemen wilt aanpakken*

Omdat kinderen zo verschillend aan hun schoolloopbaan kunnen beginnen vraagt het bieden van gelijke kansen om een ongelijke aanpak en om ongelijk investeren, zodat elk kind de beste kans krijgt.

Voor alle jeugdigen uit gezinnen in moeilijke omstandigheden hebben we individuele maatregelen.

Op plekken (kinderdagverblijf/school en sociale omgeving) waar veel kansarme gezinnen en leerachterstanden zijn gaan we nog meer doen om **gericht te compenseren: plusarrangementen**.

Juist voor die kinderen heeft onderwijs een belangrijke compenserende rol, maar onderwijs kan het niet alleen. Daarom trekken we samen op en zorgen we voor een stabiel netwerk van betrokken professionals. We zorgen dat die professionals in staat zijn om te compenseren, dat ze weten hoe ze juist deze kinderen kunnen stimuleren en ondersteunen. De kwaliteit van de interactie staat daarin centraal.

Een plusarrangement stellen we samen in overleg met de kinderopvang of school op basis van de gemeenschappelijke data en ervaringskennis. Niet ons aanbod en uit welk budget dat komt is leidend, maar de vraag en behoefte op die plek. Aan de hand van een school-klas-kind-analyse spreken we af wat er specifiek op die plek nodig is en hoe we hier samen aan werken. Voorbeelden van huidige plus-arrangementen zijn de Onderwijs Jeugdhulp Arrangementen en de huiskamers met naschools aanbod.

Gericht compenseren met een plusarrangement kan groepsgericht, omdat er op die plek veel leerlingen en opvoeders in een vergelijkbare situatie zitten (denk bijvoorbeeld aan armoede, laag taalniveau, overgewicht en/of jeugdzorgindicatie). Voor die plannen kijken we naar inzet vanuit onderwijsbudgetten, maar ook vanuit jongerenwerk, cultuur, sport, gezondheidszorg, wijkteams, leerplicht, rondkomen met je inkomen, opvoedondersteuning en volwasseneneducatie.

⁴) Interactiekwaliteit is de kern, zie eerste alinea onder *Hoe doen we dat*

⁵) Onder brede life-skills verstaan we sociale vaardigheden, educatieve vaardigheden (om te kunnen leren, reflecteren, hulp vragen en feedback geven), weerbaarheid, omgaan met geld en formuleren en executieve vaardigheden (rationele beslissingen nemen, impulsen beheersen, plannen en focussen op wat belangrijk is).

Succesvol investeren in gelijke kansen is een kwestie van lange adem. Veel successen zijn niet op korte termijn meetbaar of zelfs zichtbaar. Het vaststellen van het uiteindelijke effect op het individu is waarschijnlijk een zaak van een nóg langere adem. Daarom is het belangrijk om koersvast te blijven.

Gericht compenseren vraagt om **continuïteit**. Inhoudelijk en financieel willen we het lang volhouden, zodat de activiteiten kunnen voortduren en het personeel behouden blijft.

Met lang bedoelen we dat we de koers (hoofddoel kansengelijkheid en bovengenoemde subdoelen) van deze LEA minstens 10 jaar (een generatie) volhouden. In 3 opeenvolgende LEA's.

Om activiteiten te laten voortduren en personeel te behouden willen we naar structurele financiering en minder subsidie-gedreven tijdelijke projecten. Niet alleen van de gemeente, maar ook van het rijk. Dit vraagt een andere manier van werken die we niet (alleen) zelf in de hand hebben. De lobby kansengelijkheid met Almelo en Hengelo richt zich op de rijksoverheid. De lobby wordt sterker als we zelf het goede voorbeeld geven.

Dit betekent dat zo'n plusarrangement gefinancierd wordt uit budgetten van het onderwijs en van meerdere beleidsonderdelen van de gemeente. Structureel, voor minstens 10 jaar.

Dat maakt het bijvoorbeeld mogelijk om de beste professionals in te zetten op plekken waar de sterke pedagogische basis nog ontbreekt. Om ervoor te zorgen dat deze professionals hun werk kunnen blijven doen, hebben zij passende professionele ruimte nodig en waardering. Goede voorbeelden van plusarrangementen zijn de Onderwijs Jeugdhulp Arrangementen en de huiskamers, al bestaan ze nog relatief kort.

Koersvast blijven betekent focus houden en niet met alle winden meewaaien. Daarom komt er een gezamenlijke plek voor het beoordelen van nieuwe initiatieven, zodat niet de waan van de dag regeert, maar we onze lange termijn doelen kunnen blijven bewaken.

Behoud van individuele aanpak en basis-arrangementen

Voor leerlingen met leerachterstanden op scholen waar we niet gericht compenseren houden we de individuele aanpak, bijvoorbeeld individuele huiswerkbegeleiding of jeugdhulp.

Ook blijven er basis-arrangementen voor alle leerlingen van 2 tot 27 jaar op alle scholen beschikbaar. Voorbeelden van basis-arrangementen zijn de maatschappelijke stage en de kennismaking met vakmanschap, makerschap, wetenschap & techniek, Duitse taal en cultuureducatie.

Hoe blijven we op koers?

We houden bij of en hoe we vorderen in kansengelijkheid, deels op basis van cijfers en deels op basis van ervaring van de leerling, opvoeder, leerkracht en andere professionals. De stuurgroep LEA rapporteert over de vorderingen. Dit doen we aan de hand van de volgende meetgegevens:

- Onderwijsachterstanden (verminderen), zie kansengelijkheidsmonitor
- Deelname van VVE-geïndiceerde kinderen aan VVE-thuis
- Basisvaardigheden (vergroten), laaggeletterdheid (verminderen)
- Onder-advisering van bepaalde groepen (verminderen)
- Ondersteuning bij schoolovergangen (vergroten)
- Leerlingen in regulier onderwijs tov speciaal onderwijs (vergroten)
- Schaduwonderwijs (verminderen)
- Schoolaanwezigheid (vergroten)
- Voortijdig schoolverlaten (verminderen)
- Gebruik jeugdzorg (verminderen)
- Ondersteuning van passend onderwijs, jeugdzorg en jeugdgezondheidszorg (beter) afstemmen door interprofessioneel werken

Waarom is dit nodig?

In de eerste jaren komen kinderen nog niet op school, en maar voor een deel op de peutergroep. In de eerste jaren van hun leven zijn ze vooral in hun eigen gezin. En als dat gezin het lastig heeft, is dat nadelig voor de ontwikkeling van het kind. Deze kinderen beginnen met een achterstand op school.

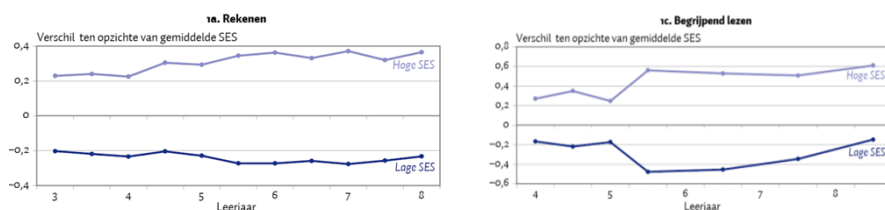
Opvoeders kiezen er niet voor om hun kinderen in een kansarme situatie op te laten groeien. Ze zijn vaak niet in staat om zich aan de kansarme situatie te onttrekken, bijvoorbeeld als ze de Nederlandse taal niet goed beheersen, schulden hebben en geen sociaal netwerk hebben om op terug te vallen. Hoe helpen we deze ouders? Hoe bereiken we hen op een respectvolle - niet betuttelende of beschuldigende - manier?

Kinderdagverblijven, peutergroepen en scholen zijn de belangrijkste plekken buiten het gezin om waar het mogelijk is om deze kinderen extra te stimuleren en achterstanden aan te pakken. Dit geldt voor ieder kind, maar in het bijzonder voor kinderen uit minder stimulerende en minder veilige gezinnen. Voor die kinderen moet er iets extra's gebeuren, dat komt niet vanzelf goed.

Kansengelijkheid verbeteren in het onderwijs

In het onderwijs neemt de kansengelijkheid toe (zie figuur 1, bron: Borghans en Diris, 2021). We weten dat er belemmerende kenmerken zijn in het schoolsysteem en juist deze leerlingen zijn afhankelijk van de kwaliteit van het onderwijs.

Verschillen in LVS-scores tijdens het basisonderwijs

LVS-score staat voor Leerling Volg Systeem

Belemmerende kenmerken in het onderwijs zijn (volgens Agasti e.a. en Cathy van Tuijl, Universiteit Utrecht en Saxion Hogeschool):

- Iedereen gelijk willen behandelen
- Segregatie
- Lage interactiekwaliteit van zwakkere leraren in gebieden met een lage sociaaleconomische status
- Lagere verwachtingen van leerlingen
- Leerpleinen met veel afleiding/prikkels
- Vroege selectie (12 jaar) die daarna moeilijk te compenseren is (Louise Elffers, Universiteit van Amsterdam, Hogeschool van Amsterdam, Kenniscentrum Ongelijkheid)

Als professionals zijn we nog niet altijd goed in staat om te compenseren wat leerlingen van huis uit niet meekrijgen. Onze aandacht gaat als vanzelf meer naar de kansrijke kinderen. Zij - en hun ouders - weten ook veel beter de aandacht op zichzelf te vestigen. Kinderen die niet vragen worden gemakkelijk overgeslagen. Onze aandacht gaat ook meer naar de formele leernormen en naar allerlei tijdelijke initiatieven uit verschillende beleidsvelden, in plaats van naar wat kinderen echt nodig hebben.

In sommige buurten is er meer kansengelijkheid. Veel gezinnen met een lagere sociaal-economische status wonen er bij elkaar. Zij vormen elkaars omgeving. Ze brengen hun kinderen naar dezelfde scholen. De ene school heeft daarmee een zwaardere taak dan de andere school. Sommige scholen zijn overbelast. Bij de inzet van onze middelen houden we daar nog te weinig rekening mee.

Er zijn ook teveel losse initiatieven, weinig onderlinge samenhang en er wordt niet geleerd van ervaringen. Er is veel verloop van personeel. Dat helpt allemaal niet om de kansen van deze kinderen te verbeteren.

De komende jaren gaan we hier samen aan bouwen en extra op inzetten. Samen met de kinderopvang en het onderwijs kiezen we eerst die scholen waar op basis van gemeenschappelijke gegevens en ervaring het meest te verbeteren is. Met die scholen gaan we in gesprek om samen een plus-arrangement te maken.

Het is belangrijk dat we meer structureel financieren en de beste professionals inzetten op de meest kwetsbare plekken in de stad. Juist op overbelaste plekken met de meeste kansarme jongeren is het belangrijk om goed personeel vast te houden en gebruik te maken van de verschillende initiatieven. Het is belangrijk om daarin een gezamenlijke koers te kiezen. En professionele ruimte te geven aan de mensen die dit uitvoeren in plaats van mee te gaan met alle mogelijke subsidieregelingen, omdat er anders niet voldoende geld is. Dit gaan we in gesprek met de mensen in de praktijk van die overbelaste plekken uitwerken.

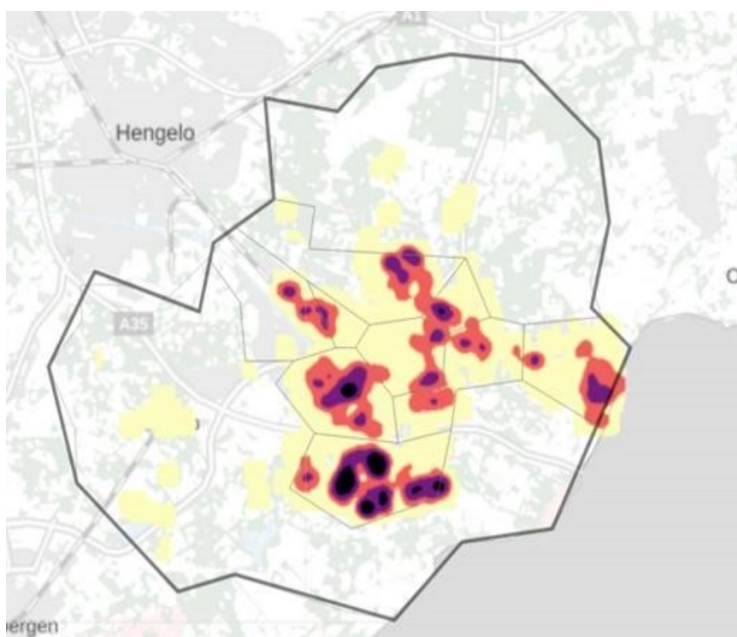
Hoe zijn de onderwijskansen in Enschede?

Op de Nationale Kansenskaart staat Enschede als een van de gemeenten met de laagste kansen: gemiddeld 40,8% van de klasgenoten in groep 8 heeft ouders met een laag inkomen. Op de grootste middelbare school van Enschede is dit percentage 60% (2022).

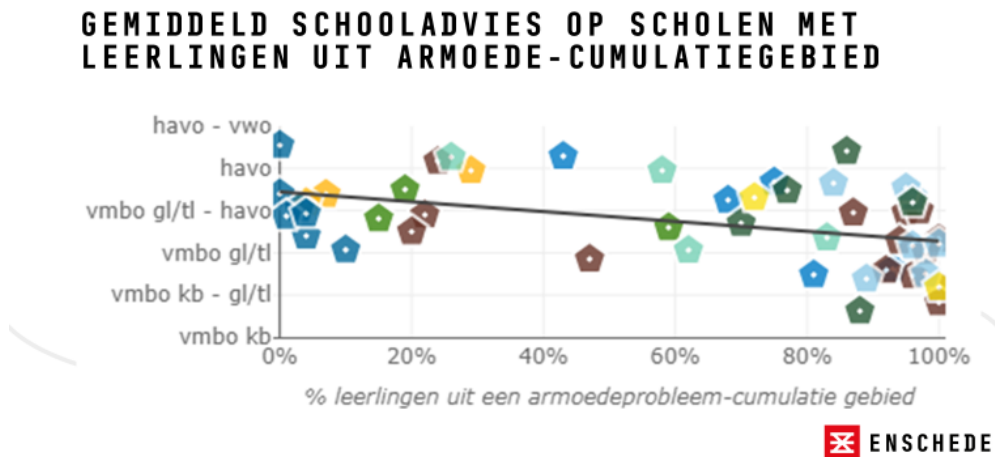
Enschede staat in de top 3 van gemeenten waar je de minste kans hebt om armoede achter je te laten (Bron: Erasmus Universiteit - 2020). Kijken we naar de kans op een onderwijsachterstand, dan staat Enschede ook bovenaan de lijst (Bron: CBS Onderwijskansen - 2020).

Risico op een onderwijsachterstand in procenten van alle leerlingen in 2020	
	Risico onderwijsachterstand%
Gemeente Enschede	20
Gemiddelde van Nederlandse centrumgemeenten	15
Gemiddelde van Oost Nederland	12

En zoomen we in op wijken waar de kans op een onderwijsachterstand het grootst is (Bron: CBS – dashboard onderwijskansen), dan zien we dit beeld:

Binnen de wijken met de hoogste kans op een onderwijsachterstand, kunnen scholen heel verschillende resultaten laten zien als het gaat om onderwijsadviezen. In onderstaand plaatje uit het dashboard Gelijke Kansen van DUO, is te zien dat Enschede relatief veel basisscholen heeft in wijken met veel armoede (rechterkant). De ene school geeft adviezen ruim boven het Nederlands gemiddelde van vergelijkbare wijken en andere scholen zitten daar ruim onder. De zwarte lijn laat het gemiddelde schooladvies voor het voortgezet onderwijs in Nederland zien, afgezet naar % basisschoolleerlingen uit een wijk met veel armoede.

Ook bij de middelbare scholen zien we grote verschillen. Van sommige scholen komen relatief veel leerlingen die daarna op het mbo uitvallen. De basis voor het voortijdig schoolverlaten is vaak al op het voortgezet onderwijs aanwezig en willen we daar aanpakken.

De afgelopen jaren hebben we al twee pluslocaties benoemd in het voortgezet onderwijs, onder de naam 'Kansrijk ondersteunen'. Dit zijn het Bonhoeffer College - Wethouder Beversstraat en Het Stedelijk Alpha. Graadmeter voor zo'n plus-arrangement zijn gegevens over het gebruik van jeugdhulp, schoolwijkcoaches en jeugdgezondheidszorg. Deze gegevens koppelen we aan de gegevens en ervaringskennis van de school. Zo komt het gesprek op gang over wat er extra nodig is.

HOOFDSTUK 2: HOE IS DE LEA TOT STAND GEKOMEN

Na de vaststelling van een Strategie Kansengelijkheid door de gemeenteraad in december 2020 hebben de onderwijs- en kinderopvangpartners een ambitiedocument gemaakt voor de gemeenteraadsverkiezingen: “Kansengelijkheid, een sterk fundament voor ieder kind”. In vier raadsdiners is hierover gesproken en dat zien we terug in het Coalitieakkoord 2022-2026.

De schoolbesturen en kinderopvangpartners zeggen in hun ambitiedocument dat zij de focus willen leggen op:

1. *Een stimulerende sociale omgeving en een doorlopende relatie onderwijs -ouders*
2. *Het versterken van de brede life skills⁶⁾ van kinderen als basis om te kunnen leren*
3. *De school als trefpunt van kinderen en de partners die zich met en voor hun inzetten*
4. *Een regierol van de gemeente in de coalities met welzijnswerk, armoedebeleid, jeugdhulp, gezondheidszorg, volwasseneneducatie, sport en ander sociaal maatschappelijk beleid.*

Het Enschedees jongerenberaad (leerlingen vo en mbo) geeft de volgende adviezen om meer gelijke kansen te krijgen in het onderwijs:

1. *Werk aan zelfvertrouwen en motivatie, zorg dat er begrip is als er bijvoorbeeld ADHD/autisme speelt. Heb oog en oor voor iedereen. Let op de stille types. Stop met vernietigende opmerkingen!*
2. *Haal de druk van het onderwijs. Richt het minder in op cijfers. Die zijn een doel op zich geworden en bedoeld om te vergelijken met andere leerlingen. Maar daardoor vergeet je waarvoor je leert.*
3. *Beoordeel niet alle leerlingen op dezelfde manier. Iedereen heeft andere kwaliteiten. Kijk naar de persoonlijke leercurve van de leerling en werk aan persoonlijke ontwikkeling.*
4. *Werk aan fysieke én mentale gezondheid*

Lara 16 jaar: *“Ik weet uit ervaring dat het heel veel uitmaakt hoe je wordt behandeld. Je kunt tegen iemand zeggen: ‘Je hebt nu alweer je huiswerk niet gemaakt, dan haal je maar een onvoldoende’. Dat voelt als gestraft worden. Je kunt ook vragen: ‘Welke oplossing wil je bereiken? Dan help ik je daarmee’. Dat motiveert en voelt als een beloning omdat je de problemen wilt aanpakken”.*

Er is gesproken met verschillende locatie-directeuren van scholen met veel leerachterstanden. Hun adviezen zijn:

- De basisvaardigheden zijn het belangrijkste, er is een enorm gebrek aan woordenschat
- Heb hoge verwachtingen van alle kinderen
- Ga bij leerlingen én hun ouders op zoek naar hun interesses en wat ze wél goed kunnen
- Zorg voor de school als trefpunt
- Zorg structureel voor naschoolse activiteiten. Niet incidenteel met subsidies, want dan stort daarna alles weer in
- Bied een breed scala aan mogelijkheden tussen 8 en 17 uur. Neem een voorbeeld aan Scandinavische landen
- Werk samen met ouders, luister en zorg dat ze bij een groep horen. Door schaamte en verdriet vragen ze geen hulp
- Laat ouderbijdrage geen drempel zijn
- Zorg voor een pedagogisch medewerker en schoolwijkcoach als onderdeel van het team
- Zorg voor vaste professionals voor langere tijd die de families kennen en ondersteunen.

De Bewonersadviescommissie geeft de volgende adviezen:

- Investeer in de lange termijn, stop met subsidies voor 1 à 2 jaar
- Help ouders om op te voeden en het belang te zien van opvoeden en taal
- Bouw aan vertrouwen en saamhorigheid voor ouders met goede praktische voorbeelden en vertrouwde gezichten

⁶⁾ Onder brede life-skills verstaan we sociale vaardigheden, educatieve vaardigheden (om te kunnen leren, reflecteren, hulp vragen en feedback geven), weerbaarheid, omgaan met geld en formulieren en executieve vaardigheden (rationele beslissingen nemen, impulsen beheersen, plannen en focussen op wat belangrijk is).

- Nodig bijvoorbeeld (aanstaaende) ouders uit dezelfde buurt groepsgewijs uit voor de zwangerschapsgym en op het consultatiebureau, zodat ze elkaar leren kennen
- Bied anderstaligen de kans om ook mee te doen. Zorg dat je weet hoe je ouders uit verschillende culturen aanspreekt
- Zorg dat kinderen weten waaróm ze leren. Niet de methode leidend maken, maar de leerdoelen per kind. CITO-gebonden onderwijs stimuleert alleen stigmatisering en faalangst
- De school is een mini-maatschappij. Bouw ook op school aan saamhorigheid, vertrouwen, veiligheid en voorlichting
- Zorg dat initiatieven slim verbonden zijn

Proces in stappen

2021

14 juni – Eerste raadsdiner over ambitiedocument van de schoolbesturen po en vo

11 oktober – Tweede raadsdiner over Kansengelijkheid in de verkiezingsprogramma's

2022

8 maart – Verkiezingsdebat over Kansengelijkheid

April: aanbidding ambitiedocument schoolbesturen en kinderopvang aan de formateur

13 juni – Advies Jongerenberaad voor LEA en Kansengelijkheid

15 juni – Presentatie Coalitieakkoord 2022-2026

28 september - Raadsdiner over uitwerking brede coalitie Kansengelijkheid in de praktijk

13 oktober – Themadag met onderwijs- en kinderopvangpartners

16 november - Vervolg Themadag met onderwijs- en kinderopvangpartners

16 november – Advies Bewoners Adviescommissie Sociaal

28 november – Thema-avond Kansengelijkheid met de Raad

2023

9 januari – Accenten Kansengelijkheid vanuit de Raad

24 januari - Besluit College van B&W

2 februari – Vaststelling met kinderopvang- en onderwijspartners

6 februari – Raad: Nota Kansrijk Enschede opiniërend in Kamer Economie Werk en Onderwijs, LEA ter informatie

8 februari – Ondertekening door gezamenlijke partners

HOOFDSTUK 3: DE BEGROTING

We verdelen het beschikbare LEA-budget van 200.000 euro per jaar in 50.000 euro voor de basis-arrangementen voor alle leerlingen op alle scholen en 150.000 euro voor plus-arrangementen op de scholen met de grootste leerachterstanden. De definitieve verdeling per jaar is afhankelijk van de uitkomst van de uitvoeringsafspraken met onderwijs en kinderopvang.

Basis-arrangementen vanuit het LEA-budget zijn de maatschappelijke stage, wetenschap & techniek en makerschap. Jongerenwerk op school, bewegingsonderwijs, Duitse taal en cultuureducatie worden uit andere budgetten gefinancierd.

In de onderstaande begroting zijn alleen de middelen van rijk en gemeente meegenomen. De middelen vanuit het onderwijs zelf worden meegenomen in de jaarlijkse uitvoeringsplannen.

Begroting van de LEA (2 tot 27 jaar)

Thema	jaarbedragen in euro's			
	2023	2024	2025	2026
Basis-arrangement	50.000	50.000	50.000	50.000
Plus-arrangementen	150.000	150.000	150.000	150.000
Gericht compenseren op daarvoor geselecteerde kinderopvanglocaties, IKC's en scholen po*)	*)	*)	*)	*)
Gericht compenseren op daarvoor geselecteerde scholen vo**)	**)	**)	**)	**)
Gericht compenseren op het mbo	***)	***)	***)	***)
Totaal	200.000	200.000	200.000	200.000

*) in kinderopvang en po aangevuld met Onderwijs Achterstanden Budget en tot juli 2025 met budget Nationaal Programma Onderwijs

***) in vo aangevuld met budget Jongerenwerk terug op school en tot juli 2025 met budget Nationaal Programma Onderwijs

***) budget mbo en naar werk komt uit het regionaal budget Twentse Belofte en lokaal Participatiebudget Werk & Inkomen

De LEA is het uitvoeringskader voor de inzet van andere onderwijsbudgetten:

overige middelen product Onderwijs	jaarbedrag in euro's	bestedingsplan
Onderwijsachterstandenbudget (OAB) 2-12 jr	7.500k	Zie hieronder
Twentse Belofte (regionaal budget!) incl middelen jeugdwerkloosheid, 12-27 jr	2.200k	
Kansengelijkheid, excl LEA-middelen, in 2023 450k extra	200k	Zie nota 'Kansrijk Enschede'
Nationaal Programma Onderwijs, tot 2025	2.900k	Zie hieronder

Begroting Onderwijs Achterstanden Beleid (2 tot 12 jaar)

Dit bestedingsplan is al eerder door het college vastgesteld. Het grootste deel van de middelen gaat naar de financiering van arrangementen voor peuters in de leeftijd van 2 en 3 jaar.

BESTEDINGSPLAN GEMEENTELIJK ONDERWIJSACHTERSTANDENBUDGET (OAB) 2023					
		2022	beschikt 2022	verwacht 2022	2023
1. Peuter- en VVE-arrangementen					
VVE-arrangementen		€ 4.350.000	€ 4.515.000	€ 4.600.000	€ 4.830.000
extra inzet op bereik		€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
<i>subtotaal arrangementen</i>		€ 4.375.000	€ 4.540.000	€ 4.625.000	€ 4.855.000
2. NT-2					
IOK de Globe		€ 300.000	€ 303.000	€ 303.000	€ 300.000
deeltijdschakelklassen		€ 580.000	€ 638.000	€ 638.000	€ 700.000
<i>subtotaal schakelklassen</i>		€ 880.000	€ 941.000	€ 941.000	€ 1.000.000
3. Ondersteuningsstructuur					
Intern Begeleiders 0-4 (IB'er 0-4)		€ 635.000	€ 637.000	€ 637.000	€ 692.500
pedagogisch beleidsmedewerker VE (additionele inzet IB'ers 0-4)		€ 250.000	€ 246.000	€ 246.000	€ 283.000
IKC Ontwikkelcoaches		€ 60.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 45.000
stedelijk coördinator VVE-beleid		€ 75.000	€ 86.000	€ 86.000	€ 90.000
opleiding		€ 85.000	€ 70.000	€ 70.000	€ 57.000
Steunpunt Voorschool		€ 140.000	€ 145.000	€ 145.000	€ 145.000
<i>subtotaal Ondersteuningsstructuur</i>		€ 1.245.000	€ 1.214.000	€ 1.214.000	€ 1.312.500
4. Versterking ouderbetrokkenheid					
VVE-thuis		€ 225.000	€ 244.000	€ 244.000	€ 440.000
voorleesdagen/Ei van Columbus		€ 75.000	€ 77.000	€ 77.000	€ 77.000
<i>subtotaal versterking ouderbetrokkenheid</i>		€ 300.000	€ 321.000	€ 321.000	€ 517.000
6. Extra inzet in kwetsbare wijken/doelgroepen					
inzet pm'ers in groepen 1 en 2 met grote VVE-populatie		€ 175.000	€ 197.000	€ 150.000	€ 200.000
bijdrage aan Jeugdeducatiefonds		€ 18.000	€ 18.000	€ 18.000	€ 18.000
onderwijsvouchers		€ 150.000	€ 139.000	€ 120.000	€ 0
zomerscholen		€ 100.000	€ 9.000	€ 37.000	€ 130.650
<i>subtotaal Extra inzet kwetsbare wijken/doelgroepen</i>		€ 443.000	€ 363.000	€ 325.000	€ 348.650
7. Ambtelijke inzet					
verrekening ambtelijke kosten		€ 160.000	€ 160.000	€ 160.000	€ 160.000
<i>subtotaal ambtelijke inzet</i>		€ 160.000	€ 160.000	€ 160.000	€ 160.000
8. Varia					
diverse kosten		€ 200.000	€ 200.000	€ 60.000	€ 160.000
<i>subtotaal diverse kosten</i>		€ 200.000	€ 200.000	€ 60.000	€ 160.000
TOTAAL		€ 7.603.000	€ 7.739.000	€ 7.646.000	€ 8.353.150
beschikbaar OAB-budget					€ 7.457.231
geraamd (cumulatief) overschot 2022					€ 898.668
beschikbaar totaal-budget					€ 8.355.899

Begroting bestedingsplan NPO

Tot de zomer van 2025 hebben we rijksmiddelen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Dit programma is bedoeld voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona. Het bestedingsplan is al eerder door het college vastgesteld.

BESTEDINGSPLAN MIDDELEN NATIONAAL ONDERWIJS PROGRAMMA (NPO)

	bedrag
Extra inzet pedagogisch medewerker	€ 850.000
Extra inzet inzet IKC-wijkcoach	€ 595.000
Extra inzet deeltijdschakelklassen	€ 150.000
Verdere inzet huiskamers	€ 600.000
Naschools aanbod basisonderwijs	€ 300.000
JINC in Enschede (VMBO)	€ 115.000
Extra impuls Leesplezier	€ 200.000
Extra inzet OJA-scholen	€ 40.000
School en gezondheid (GGD Twente)	€ 32.000
Huisvesting	€ 15.000
Overig	€ 20.000
TOTAAL	€ 2.917.000

Regionaal plan De Twentse Belofte

Het regionaal plan De Twentse Belofte De 'Twentse Belofte' is het regionaal programma voor jongeren en jongvolwassenen (van 12 tot 27 jaar) in Twente voor wie het behalen van een diploma en het vinden van een baan niet vanzelfsprekend is. De regio ontvangt voor dit plan ca 2 miljoen euro, waarvan de scholen 1,3 miljoen en de gemeente 0,7 miljoen.

HOOFDSTUK 4: UITWERKING NAAR LEEFTIJDSGROEP

In de volgende paragrafen beschrijven we per leeftijdsfase:

- Wat we willen bereiken
- Voor wie we het doen: in een plus- en in het basis-arrangement
- Wat we daarvoor gaan doen: in een plus- en in het basis-arrangement
- Wat merken ouders en kinderen daarvan
- Hoe blijven we op koers
- Wat zijn de kosten

PARAGRAAF 1: VOORSCHOOL (2-4 JAAR)

Onze ambitie (1): alle kinderen kunnen een goede start op school maken.

Sommige kinderen hebben wat extra ondersteuning nodig om een goede start op school te maken. De voorschool ('peutergroep' of peuterspeelzaal) is een belangrijke plek waar we de taal- en sociaal-emotionele ontwikkeling van deze kinderen kunnen verbeteren. De voorschool is daarom een belangrijk hulpmiddel om (taal)achterstanden te voorkomen of kleiner te maken.

Voor wie

Voor alle kinderen.

Wat gaan we daarvoor doen

Zorgen voor een groter bereik

Ons ideaal is dat ieder kind dat door het consultatiebureau aangewezen wordt voor "extra spelen en leren"⁷ naar de voorschool gaat. In 2022 hebben we de informatie voor ouders verbeterd. Er zijn eenvoudig leesbare folders in meerdere talen gemaakt en deze worden via de consultatiebureaus aangeboden. De komende periode gaan we het gebruik van de voorschool verder stimuleren door:

- samen met de kinderopvangorganisaties vrije inloophmomenten voor ouders en kinderen te organiseren, met prioriteit in de kwetsbare wijken
- een voorstel te maken voor eventuele afschaffing van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor ouders die geen gebruik kunnen maken van kinderopvangtoeslag (ouders betalen nu nog een maandelijkse eigen bijdrage van minimaal 10 euro per kind per maand),
- ambassadeurs uit doelgroepen in te zetten die het belang van de voorschool onder de aandacht brengen van hun achterban, ook met prioriteit in de kwetsbare wijken

Het betekent ook dat we moeten zorgen voor voldoende personeel op de voorschool. Door personeelstekorten is het vinden van extra personeel ook in Enschede lastig. Om het bereik goed te kunnen volgen hebben we het voornemen over te stappen naar een geautomatiseerde gegevensuitwisseling tussen GGD en kinderopvangorganisaties.

Extra aanbod voor kwetsbare wijken

Jonge kinderen in kwetsbare wijken kunnen vaak extra ondersteuning gebruiken. Daarom gaan we, onder voorbehoud van voldoende middelen:

- *extra weken aanbod subsidiëren in kwetsbare wijken (plus-arrangement)*
Het gewone aanbod voor alle kinderen in de voorschool is 40 weken per jaar. In kwetsbare wijken

⁷ = VVE-indicatie. Een VVE-indicatie wordt afgegeven wanneer de thuistaal niet-Nederlands is, op grond van het opleidingsniveau van de ouders of op grond van kind-specifieke kenmerken. Het bereik op 1 januari 2022 was 83,7% (aantal ingeschreven peuters). We houden vast aan de ambitie zoals vastgelegd in de strategie Kansengelijkheid, i.e. 90% in 2025.

helpen we kinderopvangorganisaties om twee weken per jaar extra aanbod tijdens schoolvakanties te organiseren.

- *een derde pedagogisch medewerker inzetten*

Wettelijk zijn organisaties verplicht 2 pedagogisch medewerkers in te zetten op een groep. Met behulp van tijdelijke middelen (Nationaal Programma Onderwijs) worden extra pedagogisch medewerkers ingezet. Zij geven extra aandacht aan de nieuwe kinderen in de groep die vaak nog moeite hebben om te wennen – of de basisvaardigheden niet hebben – om goed mee te kunnen doen. Als de NPO-middelen wegvallen, dan is aanvullende financiële inzet nodig voor de langere termijn. Met de kinderopvangorganisaties gaan we bespreken of de inzet meer gericht gaat plaatsvinden in kwetsbare wijken (plus-arrangement).

- *extra IKC-wijkcoaches inzetten (plus-arrangement)*

In 2022 zijn we op 15 IKC's in kwetsbare wijken gestart met extra IKC-wijkcoaches. Hiermee zorgen we ervoor dat ondersteuning laagdrempelig is, dat er in een vroeg stadium actie wordt genomen en dat samenwerking tussen professionals wordt gestimuleerd zodat elk kind goed wordt ondersteund. Ook op de voorschool wordt de IKC-wijkcoach extra ingezet. De extra inzet is in januari 2022 gestart en wordt betaald uit tijdelijke middelen (Nationaal Programma Onderwijs). Als we hiermee doorgaan hebben we structureel 380.000 euro per jaar nodig.

Ouderbetrokkenheid stimuleren

Hoe goed het aanbod van de voorschool ook is, ouders of opvoeders hebben grote invloed op de (taal)ontwikkeling van hun kind(eren). Het is daarom belangrijk om ouders te betrekken en te stimuleren, in de kinderopvang en op school. We gaan:

- door met de lijn dat alle ouders van kinderen in de voorschool meedoen aan het programma VVE Thuis (basis).
- ouders in kwetsbare wijken helpen met het versterken van hun basisvaardigheden. Het bestaande aanbod, zoals ontmoetingsgroepen en het ouder-taalprogramma Ei van Columbus (tot op heden op IOK De Globe en IKC Bastion) gaan we evalueren. Op basis van school-klas-kind/ouder analyses bepalen we wat waar nodig is.

Hoge kwaliteit

- We gebruiken een 'kwaliteitskader' voor alle voorscholen in Enschede. Dat is een richtlijn voor de kwaliteit die we minimaal nodig vinden. De organisaties en gemeente controleren de kwaliteit van het aanbod met behulp van deze richtlijn. De gemeente subsidieert hiervoor ook de inzet van intern begeleiders in de kinderopvang.
- We gaan extra aandacht geven aan de educatieve kwaliteit van de voorschool, vooral als het gaat om de interactie van het aanbod (wordt het kind voldoende gestimuleerd om zelf te praten en dingen te ontdekken?).
- Niet alle kinderen die het nodig hebben maken gebruik van de voorschool. Deelname aan de voorschool is vrijwillig. Ook voor kinderen die daarvoor worden aangewezen door het consultatiebureau. Ouders kunnen er voor kiezen gebruik te maken van een gastouder of een kinderopvangorganisatie die geen VVE aanbiedt. We proberen in de eerste plaats zoveel mogelijk kinderen te verleiden om wel deel te nemen aan de voorschool, maar maken ook een voorstel om de kwaliteit van het overige kinderopvang-aanbod te verbeteren. Op die manier kunnen we de kans vergroten dat kinderen die geen gebruik maken van de voorschool toch een goed aanbod krijgen.

Meer integratie voorschool en kinderdagopvang

- Ouders van kinderen van de kinderdagopvang hebben gemiddeld een andere sociaal-economische status dan de ouders van kinderen van de voorschool. De segregatie van deze groepen is niet stimulerend voor kinderen met een taalachterstand (zitten vooral op de voorschool). De scheiding van deze groepen is niet stimulerend voor kinderen met een taalachterstand (zitten vooral op de voorschool). Zij kunnen zich spelenderwijs juist optrekken aan kinderen zonder taalachterstand (deze kinderen zitten vooral op de kinderdagopvang). En ook de ouders kunnen elkaar meer inspireren bij gemengde groepen. Landelijke maatregelen maken integratie lastig, maar samen met de kinderopvangorganisaties gaan we op zoek naar vormen waarmee we kunnen komen tot meer gemengde groepen.

Wat merken kinderen en ouders

Kinderen en ouders merken dat de voorschool een prima voorbereiding is op de basisschool.

Hoe blijven we op koers?

Door het wegvallen van de Cito-toetsing bij peuters en kleuters hebben we op dit moment geen kwantitatief beeld meer van de taal- en rekenachterstanden. Samen met kinderopvangorganisaties en onderwijs werken we aan een systeem om conclusies te trekken uit de kind-volgsystemen die door organisaties worden gebruikt. We evalueren de inzet van verschillende instrumenten, zoals extra aanbod in de vakantieweken, de inzet van een derde pedagogisch medewerker en de extra inzet van de IKC-wijkcoach op basis van gesprekken met betrokkenen en tevredenheidsanalyses.

Wat zijn de kosten?

Veel activiteiten kunnen uit het Onderwijsachterstandenbudget worden betaald. De binnen dat budget in eerdere jaren opgebouwde reserve lijkt in 2023 echter grotendeels op te drogen. Verder wordt een aantal activiteiten (inzet 3^e pedagogisch medewerker en extra inzet IKC-wijkcoach) nu betaald uit de tijdelijke NPO-middelen. Ook deze middelen zijn in 2024 opgedroogd. Om de beschreven maatregelen volledig te kunnen uitvoeren zijn naar verwachting extra middelen nodig (indicatief):

- afschaffen inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor ouders die geen gebruik kunnen maken van kinderopvangtoeslag: 150.000 euro structureel
- extra weken aanbod in kwetsbare wijken: 120.000 euro structureel
- extra inzet derde pedagogisch medewerker: 300.000 euro structureel
- extra inzet IKC-wijkcoach: 380.000 euro structureel

Een overzicht van tijdelijke middelen die we structureel zouden willen maken worden opgenomen in de financiële paragraaf van de nota 'Kansrijk Enschede'.

PARAGRAAF 2: VAN VOORSCHOOL NAAR VROEGSCHOOL (2-6 JAAR)

Onze ambitie (2): De overgang van voorschool naar vroegschool verloopt zo soepel mogelijk.

In het belang van het kind (en de ouder) streven we naar een soepele overgang van de voorschool naar groep 1 en 2 van de basisschool. Een doorgaande lijn en warme overdracht zorgen ervoor dat het aanbod in de voorschool aansluit op het vervolgaanbod dat het kind op de basisschool krijgt.

Voor wie

Alle leerlingen en in het bijzonder leerlingen met een indicatie extra spelen en leren (VVE-indicatie).

Wat gaan we daarvoor doen?

Inzet pedagogisch medewerkers in groep 1 en 2

Landelijk onderzoek maakt duidelijk dat in de vroegschool (groep 1 en 2 van het basisonderwijs) extra aandacht voor taalachterstanden nodig is⁸⁾. Sinds 2019 subsidiëren we de inzet van pedagogisch medewerkers in groepen 1 en 2 van het basisonderwijs. Dit gebeurt op 14 scholen waar het aantal VVE-geïndiceerde kinderen in een groep gemiddeld hoger is dan 75%, dus als een soort plus-arrangement. De pedagogisch medewerkers werken 6 uur per week aan de taalontwikkeling van kinderen (individueel of in kleine groepjes). In 2023 evalueren we deze inzet.

Samenwerking in Integrale Kindcentra

Kinderopvang en onderwijs vormen samen de basis van de 29 Integrale Kindcentra in Enschede. Een Integraal Kindcentrum blijft het uitgangspunt en dat staat ook omschreven in het Integraal Huisvestingsplan. Dit betekent ook dat we – onder voorwaarden – de huisvesting van kinderopvang faciliteren. IKC-procesbegeleiders zorgen voor een goede samenwerking tussen de organisaties (basis).

Steunpunt Voorschool

We ondersteunen kinderen in een doorgaande lijn. Het Steunpunt Voorschool geeft intern begeleiders, medewerkers en pedagogen in de kinderopvang extra hulp en advies. Vooral over de keuze van een passende onderwijsvorm. Het Steunpunt werkt daarin ook samen met de GGD en wijkcoaches. Zo kunnen we al vroeg zien waar ondersteuning nodig is en welk onderwijs het meest passend is. Hier gaan we mee door.

Waar merken ouders en kinderen dat aan?

De kinderen en ouders merken dat er elke week een vertrouwd gezicht vanuit de kinderopvang op een aantal momenten aanwezig is in de groep. Zij merken dat er extra aandacht voor ze is en dat school en kinderopvang goed samenwerken. De bestaande inzet wordt geëvalueerd in 2023.

Hoe blijven we op koers?

- We evalueren de invulling en resultaten van de inzet van de pedagogisch medewerker in groep 1 en 2.
- De leerlingen worden geobserveerd en hun vorderingen worden vastgelegd. We werken op stedelijk aan een analyse van de verschillende kindvolgsystemen.

Wat zijn de kosten?

Veel activiteiten kunnen uit het Onderwijsachterstandenbudget worden gefinancierd. De binnen dat budget in eerdere jaren opgebouwde reserve lijkt in 2023 echter grotendeels op te drogen. De extra inzet van de IKC-wijkcoach wordt nu betaald uit de tijdelijke NPO-middelen. Ook deze middelen zijn in 2024 opgedroogd. Om de beschreven maatregelen volledig te kunnen uitvoeren zijn naar verwachting extra middelen nodig:

- inzet pedagogisch medewerker in groep 1 en 2: 200.000 euro structureel

⁸⁾ "Het pre-COOL cohort tot en met groep 8 – Ontwikkeling van kinderen en relatie met kwaliteit in de voor- en vroegschoolse educatie", Kohnstamm Instituut (2022).

PARAGRAAF 3: OP DE BASISCHOOL (6-12 JAAR)

Onze ambitie (3): Ieder kind verdient het om kansrijk te zijn op de basisschool. School en gemeente moeten daarvoor op de ene plek iets meer ondersteuning bieden dan op een andere plek.

Voor wie
Alle leerlingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Op alle basisscholen bieden we een basispakket aan. Daarnaast zijn voor elk kind dat het nodig heeft individuele ondersteuningsmogelijkheden beschikbaar. We zien echter ook dat op bepaalde scholen de kansengelijkheidsproblematiek dusdanig zwaar is dat we op die plekken gericht willen compenseren. Per plek gaan we samen kijken wat er aan de hand is en wat we daar samen kunnen doen. Op die manier ontstaat per plek een gerichte samenhangende aanpak.

De basiselementen hiervoor hebben we afgelopen jaren al ontwikkeld en gericht ingezet. Die blijven bestaan, maar op basis van de gesprekken kunnen we ze per plek aanvullen of meer in samenhang met elkaar brengen. Het gaat om de volgende elementen:

Extra inzet IKC-wijkcoaches

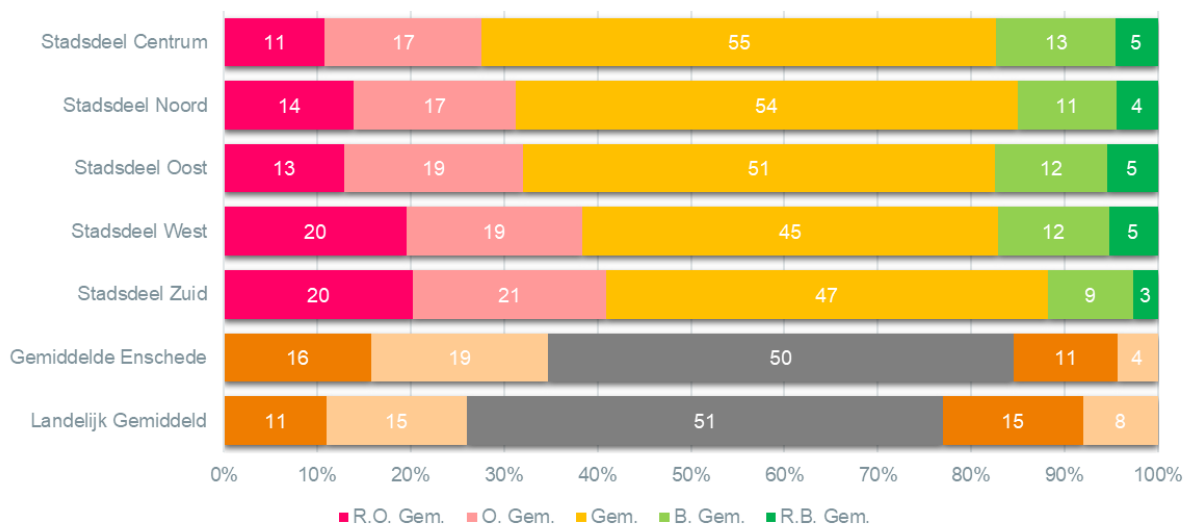
In 2022 zijn we begonnen met extra IKC-wijkcoaches (vanuit Nationaal Programma Onderwijs). De gewone wijkcoaches zijn daardoor meer aanwezig op school en in de kinderopvang. De wijkcoaches zijn laagdrempelig voor ouders, kinderen en professionals. Dit gebeurt nu op 15 IKC's waar scholen veel achterstand hebben. In 2023 kijken we naar de resultaten en beslissen we of we de IKC-wijkcoaches structureel gaan uitbreiden (plus-arrangement).

Aanvalsplan om motoriek van jongeren op basisscholen te verbeteren

In 2022 is er in samenwerking tussen, Sportaal en de schoolbesturen van het primair onderwijs de Motorische Quotiënt- (MQ)-scan afgenomen. De MQ Scan meet de motorische ontwikkeling van een kind. Deze scan wordt tweejaarlijks afgenomen tot in elk geval het schooljaar 2023-2024, met de insteek om het daarna voort te zetten.

In het schooljaar 2021-2022 zijn 11.120 kinderen getest op 61 basisscholen. Hierbij scoorden 4.000 kinderen onder het landelijke gemiddelde, waarbij er 1700 een zorgelijke achterstand hebben. De leerlingen met een zorgelijke achterstand zijn veelal woonachtig in wijken die ook op andere gebieden aandacht moeten hebben. Er wordt gewerkt aan een gezamenlijk 'aanvalsplan' om de motoriek van Enschedese leerlingen te verbeteren. In de Preventienotitie wordt dit plan nader uitgewerkt en naar verwachting voor de zomer aan de

gemeenteraad aangeboden.

Scores MQ-scan (R.O. Gem= ruim onder gemiddeld, O=onder gemiddeld, Gem = gemiddeld, B.Gem= bovengemiddeld en R.B. Gem.= ruim boven gemiddeld)

Extra na-schools programma

Er is een mooi basisaanbod voor Enschedese kinderen. We zien dat kinderen in kwetsbare wijken minder bewegen en ook minder gebruik maken van cultureel aanbod. We hebben extra programma's om kinderen een rijker aanbod te geven, zoals de Weekendschool en Het Fort. Daarnaast komt nog een uitgebreider na-schools aanbod voor alle kinderen in een aantal kwetsbare wijken. In 2022 zijn we begonnen met de pilot Verlengde Schooldag vanuit Concordia en het na-schoolse aanbod via kinderopvangorganisaties. In 2023 gaan we dat uitbreiden (taal, cultuur en bewegen) op een aantal locaties. Dit bepalen we in overleg met de scholen en kinderopvang (bso).

Bibliotheek op School (en in de kinderopvang)

Om ervoor te zorgen dat kinderen de taal beter leren beheersen gaan we verder met De Bibliotheek op School (en in de kinderopvang). Inmiddels maken bijna 30 Enschedese basisscholen en een aantal kinderopvanglocaties hier gebruik van. Dit is onderdeel van de Openbare Bibliotheek Enschede. Jaarlijks kunnen ongeveer 10 extra scholen meedoen.

Waar merken ouders en kinderen dat aan?

Ouders en kinderen merken dat er een rijke schoolomgeving is en dat er in kwetsbare wijken extra aanbod is.

Hoe blijven we op koers?

We evalueren de inzet regelmatig en stellen waar nodig en mogelijk bij.

Wat zijn de kosten?

Voor een extra na-schools programma is, afhankelijk van het aantal IKC's waarvoor het wordt uitgevoerd, tussen de 95.000 (4 IKC's) en 230.000 euro (10 IKC's) nodig. Daarvoor is nu nog geen dekking beschikbaar.

PARAGRAAF 4: VAN PRIMAIR ONDERWIJS NAAR VOORTGEZET ONDERWIJS

Onze ambitie (4) is: De overgang van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs verloopt zo soepel mogelijk

Elke verandering vraagt om aandacht. De overgang van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs is zo'n verandering. Op zo'n moment is het belangrijk dat alle partijen betrokken zijn en dat informatie goed met elkaar gedeeld wordt. Niet alleen met de leerling zelf, maar ook met de ouders, basisschool, de nieuwe school en eventueel de ondersteunende partners. Dan krijgt het kind de beste kans op een nieuwe start. Omdat elk kind uniek is, gaat de ontwikkeling niet bij elke leerling hetzelfde. Er zijn 'snelle leerlingen' en 'laatbloeiers'. Het onderwijssysteem in Nederland richt zich op de gemiddelde leerling. Daarom zijn er in Enschede sinds enkele jaren zogenaamde 10-14 scholen. Bij de plaatsing op het voortgezet onderwijs speelt het advies van de basisschool een bepalende rol. Bepaalde kenmerken van het kind of de thuissituatie spelen een rol in het opstellen van het advies en kunnen leiden tot onder-advisering.

Voor wie

Alle leerlingen (basis-arrangement)

Leerlingen op specifieke locaties (plus-arrangementen)

Wat gaan we daarvoor doen?

Basis-arrangement

Warme overdracht verbeteren (eigenaar: onderwijs)

- Er worden met alle leerlingen en hun ouder(s) driehoeksgesprekken (leerling-ouders-leerkracht) gehouden. Vanaf groep 7 wordt in deze gesprekken de verwachte vervolgroute besproken. Er vindt een goede voorlichting over de onderwijsmogelijkheden in Enschede plaats en elke leerling krijgt van de leerkracht begeleiding bij het proces om een reële keuze te maken.
- Elke leerling krijgt een passend advies over het onderwijsniveau in het voortgezet onderwijs. Dit advies wordt ondersteund door onafhankelijke gegevens uit het LVS en de uitslag van de eindtoets.
- Bij de overgang naar de nieuwe school wordt belangrijke informatie over het kind op tijd gedeeld tussen basisschool, ouders en ontvangende school. De basis hiervoor is een volledig ingevuld onderwijskundig rapport (OWKR).
In de lopende LEA-periode onderzoeken de scholen of bij de warme overdracht tussen de leerkracht van groep 8 en de ontvangende school ook de ouders aanwezig kunnen zijn. Het gezamenlijk optrekken als gelijkwaardige partners in de begeleiding van de jongere naar de volwassenheid zorgt voor een stabiele basis.

Latere indeling naar niveau (eigenaar: onderwijs)

- De bestaande 10-14 scholen worden goed geëvalueerd. De resultaten worden gedeeld met de LEA-partners.. Binnen de gesprekken tussen onderwijs en gemeente over de onderwijshuisvesting worden nieuwe plannen voor 10-14 scholen besproken.
- Tijdens de looptijd van deze LEA onderzoeken de scholen of het inrichten van brede brugklassen mogelijk is. Leerlingen hebben dan langer de kans om zich te ontwikkelen voordat zij uitstromen naar een niveau. Eventuele remmende organisatiebelangen en belemmerende regelgeving wordt actief besproken in het overleg tussen de LEA-partners.

Onder-advisering (eigenaar: onderwijs in samenwerking met de gemeente)

- Gegevens rond de advisering (verdeling niveaus, aantal bijstellingen, plek in derde leerjaar) worden samen in kaart gebracht en uitgelegd. Dit is onderdeel van het project De Staat van het Onderwijs in Enschede. Bij de evaluatie worden de effecten van 'kansrijk adviseren en bevorderen' tijdens de corona-periode in kaart gebracht. Meerjarig beleid willen we echter niet op uitzonderingen baseren. We kijken wel naar de bijzondere situatie van de corona-jaren.
- Een tweede vraag in dit onderzoek is of er op bepaalde locaties opvallende zaken zijn die te koppelen zijn aan de (sociaal-economische) omgeving van de basisschool.

Uitkomsten van het onderzoek naar onder-adviseren kan betekenen dat het beleid over advisering wordt bijgesteld.

Plus-arrangement

Onderzoek inzet buddy's (eigenaar: gemeente in samenwerking met de het onderwijs)

- Verschillende organisaties bieden buddy-projecten aan, waarbij een leerling vanaf groep 7 of 8 een vrijwilliger als mentor krijgt die de jongere begeleidt bij de overstap naar het Voortgezet Onderwijs. De mentor blijft meerjarig aan de jongere verbonden. Hier wordt op een aantal scholen gebruik van gemaakt, maar een onderbouwing van de inzet van deze projecten ontbreekt. De komende jaren kijken we of dit zorgt voor een verbetering van de overstap en of dit in bepaalde gebieden in de gemeente moet worden ingezet.

Waar merken ouders en kinderen dat aan?

De overstap van de basisschool naar de middelbare school verloopt soepel. Er wordt een goede school gevonden, passend bij de mogelijkheden van het kind. Ouders voelen zich als volwaardige partners in dit proces betrokken. Zij erkennen de deskundigheid van de scholen op het onderwijsproces. In samenwerking wordt de juiste plek voor een goed vervolg gevonden.

Hoe blijven we op koers?

We volgen de cijfers van de op-, af- en uitstroom (UDI-gegevens). Bij bijzonderheden analyseren we gezamenlijk. De beschreven acties omvatten juist een analyse en een evaluatie. Als daar aanleiding voor is, passen we de praktijk aan.

Wat zijn de kosten?

De meeste acties die hierboven staan en die betrekking hebben op de overgang van het Primair Onderwijs naar het Voortgezet Onderwijs zijn de 'corebusiness' van het onderwijs. Hiervoor is geen aparte financiering nodig. De activiteiten in kader van onder-advisering en inzet van buddy's vallen hier buiten. Hiervoor zal extra financiering gevonden moeten worden. Vanuit de gemeentelijk begroting wordt de onderstaande bedragen als gevraagde inzet geschat:

De Staat van het Onderwijs Enschede	€ 20.000 per jaar
Onderzoek inzet buddy's	€ 5.000 eenmalig

Voor beide onderwerpen is cofinanciering mogelijk.

PARAGRAAF 5: OP HET VOORTGEZET ONDERWIJS (12 - 16/18 JAAR)

Onze ambitie (5): Iedere jongere verdient het om kansrijk te zijn in het Voortgezet Onderwijs

Op de middelbare school verandert er veel in het leven van jongeren. Zij slaan hun vleugels uit en maken zich los van hun omgeving. Deze puberteitsfase vraagt om veel aandacht. Zelfs als een kind op de basisschool zonder moeite door het leven ging, kan in deze nieuwe levensfase extra ondersteuning nodig zijn. Ongelijke kansen kunnen groter worden, omdat kinderen zelfstandiger willen en moeten worden en niet ieder kind dat ook kan. Als samenleving (en gemeente) moeten we blijven helpen waar dat nodig is. Kwalitatief goed onderwijs is belangrijk om alle jongeren zo goed mogelijk verder te helpen naar een vervolg in de maatschappij. Of dat nu werk of een studie. En dat moet voor iedereen toegankelijk zijn.

De LEA- partners vinden dat extra (betaald) onderwijs naast de school (het zogenaamde 'schaduwonderwijs'), tegengegaan moet worden. Als er toch extra onderwijsactiviteiten nodig zijn, zal dit gericht plaatsvinden op basis van een goede analyse in onderlinge afstemming. Een apart thema waar we de komende LEA-periode aan willen werken, is de ketensamenwerking tussen onderwijs, leerplicht en JGZ op het gebied van schoolaanwezigheid en het tegengaan van voortijdig schoolverlaten.

Voor wie

- Alle kinderen (basis-arrangement)
- Specifieke locaties (plus-arrangement)

Wat gaan we daarvoor doen

Basis-arrangement

Kwalitatief goed onderwijs (eigenaar: onderwijs, financieel ondersteunt door gemeente)

- Het aanbod in de gemeente Enschede is goed en breed (van Pro tot gymnasium en internationaal onderwijs). In Enschede hebben alle scholen minimaal een beoordeling 'voldoende' en worden regelmatig gecontroleerd door de onderwijsinspectie. Het belangrijkste punt van aandacht is het aanleren van basisvaardigheden en vaardigheden ('life-skills') om succesvol te worden in werk en studie.
- Elke leerling in het voortgezet onderwijs volgt een maatschappelijke stage en krijgt burgerschapsonderwijs. Ook cultuur is belangrijk om de blik op de Nederlandse samenleving te verbreden. Scholen maken actief gebruik van het aanbod van cultuureducatie.
- Enschede ligt midden in een Euregiogebied. Dat biedt kansen. De regio Twente heeft veel maakindustrie. Daarom vinden we het belangrijk dat elke leerling kennismaakt met vakmanschap, makerschap en wetenschap & techniek. Ook is het beheersen van de Duitse taal en het hebben van een internationale mindset een pré; het vergroot de kansen op de arbeidsmarkt. We gaan door met activiteiten die gericht zijn op het aanleren van deze vaardigheden.
- Opgroeien en zelfstandig worden kost veel tijd en energie. Als de ouder(s) voor de puber niet meer de gesprekspartner zijn, worden zij door de school hierin ondersteund. Op elke school zijn mentoren aanwezig in de klas. De mentor kan als het nodig is hulp vragen aan een schoolwijkcoach en/of de JGZ.

Ketensamenwerking verbeteren (eigenaar: gemeente (initiatief), onderwijs (uitvoering))

- Onderwijs slaagt alleen als een leerling in de les zit. Binnen Twente zijn we al op meerdere plaatsen bezig met een aanpak om de schoolaanwezigheid te verbeteren. De school noteert dagelijks de aanwezigheid van leerlingen en een overzicht van de bijzonderheden op school, klas en kindniveau (skk-analyse). Op basis van dit overzicht worden acties ingezet. Met de schoolbesturen is via het Ondersteuningsplan van het Samenwerkingsverband afgesproken dat in 2026 alle scholen met deze aanpak werken.
- Bij de acties is niet alleen de school maar ook Leerplicht en de JGZ betrokken. De tot nu toe gebruikte 'verzuimkaart' (waar o.a. onderscheid gemaakt wordt tussen 'geoorloofd' en 'ongeorloofd' verzuim) wordt vervangen door een nieuwe 'aanwezigheidskaart'. Hierop is te vinden op welk moment het nodig is om de andere partners uit de keten in te schakelen. In 2024 is de eerste versie van deze kaart klaar. De doorontwikkeling en uitvoering kost vier jaar.

Plus-arrangement

Kansrijk Ondersteunen (eigenaar: gemeente (initiatief), meerdere partijen (uitvoering))

- In Enschede zijn er kinderen die minder kansen hebben om zonder moeite hun school af te maken. Uit gegevens blijkt dat deze kinderen op bepaalde scholen te vinden zijn. Daarom zijn we op de locaties Alpha van Het Stedelijk Lyceum en Wethouder Beverstraat van het Bonhoeffer College in 2021 begonnen met het traject Kansrijk Ondersteunen. Er wordt gewerkt met de 'school-klas-kind-benadering'. We kijken samen (interprofessioneel) naar de acties die nodig zijn. De eerste ervaringen laten zien dat bepaalde organisaties beter zijn in acties voor individuele kinderen (schoolwijkcoach, JGZ) en andere beter werken met een groep (jongerenwerk). Acties beperken zich niet alleen tot de schoolse omgeving. Indien nodig en mogelijk wordt ook het systeem rond de jongere betrokken.
- We willen eerst de tijd nemen om deze aanpak goed in de vingers te krijgen. In schooljaar 2023-2024 bekijken we hoe andere VO-locaties deze aanpak kunnen gebruiken.

Huiskamers – Hardgaan053 (eigenaar: gemeente (initiatief), meerdere partijen (uitvoering))

- Op zeven VO-locaties zijn afgelopen jaar 'Huiskamers in de school' opgezet (of worden opgericht). Deze locaties hebben allemaal te maken met een groep jongeren die extra ondersteuning bij het opgroeien nodig hebben. De school moet voor hen een veilige en prettige vind- en werkplaats zijn. De huiskamers maken onderdeel uit van het programma Hardgaan053 dat in coronatijd begonnen is maar inmiddels in de derde fase is beland. Hardgaan053 is opgesteld door verschillende partijen: de scholen, Alifa, Concordia en Sportaal. Alifa biedt jongerenwerk op de locaties, waardoor er op een laagdrempelige manier contact gelegd kan worden. Concordia en Sportaal bieden aanvullend culturele en sportieve activiteiten aan.
- De komende twee jaar wordt bekeken welke positieve bijdrage de huiskamers leveren. De financiering vindt plaats door de gemeente met tijdelijke middelen. Ook dragen de meewerkende organisaties bij vanuit de eigen organisatie. Voor de periode daarna is nog geen financiering beschikbaar.

Onderwijs-zorg-arrangementen (eigenaar: gemeente (initiatief), meerdere partijen (uitvoering))

- Op zorgintensieve scholen (waar meer dan 40% van de jongeren een vorm van jeugdhulp uit de Jeugdwet krijgt) blijkt dat bieden van jeugdzorg binnen de school zodat er een goed contact tussen de docenten en de jeugdzorgmedewerkers ontstaat, voor betere resultaten zorgt. De Onderwijs Jeugdzorg Arrangementen (OJA's) die de afgelopen vijf jaar als pilot uitgeprobeerd zijn, laten dit duidelijk zien. OJA krijgt een vaste plek in het onderwijs van Enschede. Daarnaast wordt er op andere zorgintensieve scholen eveneens geëxperimenteerd met het aanbieden van geïntegreerde hulp op school. Dit wordt gefinancierd uit de drie wetten: Jeugdwet, Wet Langdurig Zorg (WLZ) en Zorg Verzekeringswet (ZVW).
- Wat goed ging tijdens de OJA-pilot, gaan we ook toepassen op andere plekken in het onderwijs. We gaan de komende LEA-periode gebruiken om de ondersteuning door wijkteams, JGZ en het preventieve aanbod vanuit het voorveld (welzijn, sport, cultuur, ...) meer te integreren in en om de school. Daarmee zorgen we dat de ondersteuning dichterbij en laagdrempeliger wordt en wordt het ook een logischer onderdeel van het onderwijs. Niet voor elke tegenslag is hulp nodig. We gaan minder gebruik maken van jeugdzorg op sommige locaties. Deze kiezen we op basis van een analyse.

Tegengaan van schaduwonderwijs

- Onderwijs heeft als doel jongeren voor te bereiden op een plek in de maatschappij. Daarvoor zijn een passende opleiding en goede maatschappelijke vaardigheden noodzakelijk. Een passende opleiding is niet altijd een cognitief hoger aangeschreven opleiding. Schoolprestaties zijn op kortere termijn te verbeteren door o.a. specifieke training buiten de lessen om ('schaduwonderwijs'). Op langere termijn zorgen juist de motivatie uit jezelf en je persoonlijke mogelijkheden voor succes. Schaduwonderwijs zorgt bij jongeren voor een gevoel van hoge verwachtingen waaraan zij moeten voldoen. Dit geeft stress en de angst om te falen. De LEA-partners steunen daarom dit schaduwonderwijs niet (zoals bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding). De komende periode kijken we naar bestaande afspraken en gebruiksovereenkomsten met (commerciële) aanbieders en of we hiermee door willen gaan.
- Als er toch extra onderwijsactiviteiten nodig zijn, dan bekijken we dit op basis van een analyse en in onderling overleg. De gesubsidieerde onderwijsbegeleiding wordt de komende LEA-periode geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Waar merken ouders en kinderen dat aan?

- Jongeren kunnen in Enschede de schoolopleiding volgen die past bij hun ambities en mogelijkheden. Ze krijgen ondersteuning als dit nodig is en ontwikkelen zich tot mondige adolescenten die hun weg na de vervolgopleiding en de maatschappij zelfstandig weten te vinden.
- Ouders en jongeren zien dat de school en andere partijen het beste met hen voor hebben en passende hulp bieden die in lijn is met de mogelijkheden.

Hoe blijven we op koers?

De plannen in deze LEA worden jaarlijks uitgewerkt in uitvoeringsplannen. Deze worden geëvalueerd. Dit zorgt voor input voor de volgende uitvoeringsplannen. Dit doen we als LEA-partners samen.

Wat zijn de kosten?

De middelen voor de activiteiten hierboven genoemd en afkomstig van de gemeente:

Basis-arrangementen gefinancierd vanuit het LEA-budget zijn de maatschappelijke stage, wetenschap & techniek en makerschap. Jongerenwerk op school, bewegingsonderwijs, Duitse taal en cultuureducatie worden uit andere budgetten gefinancierd.

Plus-arrangementen worden gefinancierd uit budgetten van het onderwijs en vanuit meerdere beleidsonderdelen van de gemeente. Budget Jongerenwerk op School is structureel beschikbaar. Voor Kansrijk Ondersteunen zetten we nu budgetten in van het onderwijs, Jeugdgezondheidszorg (JGZ), schoolwijkcoaches en leerplicht. Tot en met het schooljaar 2024-2025 kunnen we ook de rijksmiddelen van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) gebruiken.

Als uit de school-klas-kind-analyses en de gesprekken acties komen die nog niet begroot zijn zullen hier extra middelen voor gevonden moeten worden. Dit bekijken we per jaar en wordt elk jaar in de Zomernota geactualiseerd.

PARAGRAAF 6: VAN VOORTGEZET ONDERWIJS NAAR MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS

Twentse Belofte 1: Jongeren die de overstap maken naar een nieuwe school zijn goed voorbereid en op de nieuwe school komt de (extra) ondersteuning direct op gang.

Inleiding

In het regionaal plan De Twentse Belofte hebben we in belofte 1 vastgelegd hoe we ervoor zorgen dat jongeren een goede overstap maken naar een nieuwe school. Met als doel dat er minder jongeren voortijdig van school gaan en we in Twente bijdragen aan een landelijke vermindering van het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters.

In de LEA dragen we met de Enschedese partners bij aan dit regionaal plan. Daarin leggen we Enschedese accenten.

Voor wie

- Alle jongeren die naar het MBO gaan en extra ondersteuning nodig hebben
- Leerlingen vanuit het Praktijkonderwijs (PrO) en het Voortgezet (Speciaal) Onderwijs (V(S)O)

Wat gaan we daarvoor doen

- Jongeren worden voorbereid op de stap naar een nieuwe school. Zij krijgen extra ondersteuning voor, tijdens en na de overstap. Er is sprake van een warme overdracht (basis).
- In juni 2020 zijn we begonnen met de Overstaptafel. Het Twents Aansluitingsnetwerk gaat samen met het vmbo, mbo en de gemeenten kijken welke leerlingen zich nog niet hebben ingeschreven. Dan wordt bepaald wie dit gaat oppakken. Dit noemen wij de zomeracties (basis).
- In convenanten tussen Praktijkonderwijs (PrO) en ROC zijn samenwerkingsafspraken vastgelegd. Het doel is een doorlopende leerlijn maken voor leerlingen uit het Praktijkonderwijs, zodat ze een diploma van de Entree opleiding of een startkwalificatie (niveau 2) halen (basis).
- Als jongeren op papier naar het vervolgonderwijs kunnen, maar daar in de praktijk nog niet aan toe zijn, krijgen zij alternatieve onderwijsvormen aangeboden. Voorbeelden hiervan zijn het Pre-MBO of Go2MBO. een samenwerking tussen Attendiz (VSO) en Entree (plus).
- Gemeenten gaan meedenken over welke jongeren extra risico lopen. Samen met de scholen wordt bekeken hoe deze jongeren de beste begeleiding kunnen krijgen. Denk bijvoorbeeld aan jongeren die uit huis zijn geplaatst of een GGZ-behandeling krijgen (plus).

Hoe blijven we op koers?

De stuurgroep Twentse Belofte rapporteert jaarlijks over het aantal jongeren vanuit PrO, VSO en Entree-onderwijs dat een kwetsbare overstap maakt naar het MBO, of zij aankomen en goed landen op hun nieuwe school.

Wat zijn de kosten?

De kosten van deze begeleiding vallen onder de begroting van De Twentse Belofte, onderwijs, leerplicht en RMC.

PARAGRAAF 7: OP HET MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS

Twentse Belofte 2: Jongeren met een hogere kans op schooluitval worden op school extra ondersteund om zich te ontwikkelen en een startkwalificatie te halen.

Voor wie

- Alle jongeren in het VO en MBO die een risico lopen op zowel school- als maatschappelijke uitval door bijvoorbeeld psychosociale of keuzeproblemen, verslaving, schulden of problemen thuis. Deze jongeren kunnen zich op school moeilijk of zelfs helemaal niet handhaven (plus)
- Opvallende risico-groepen waarvan we signalen krijgen: zoals bijvoorbeeld vastgelopen jongeren vanuit HAVO 3 en 4 en leerlingen vanuit Vmbo-BB op het MBO. (Zie ook Ambitie 5: Kansrijk ondersteunen op het VO)

Wat gaan we daarvoor doen

Algemeen

- Er is een passend opleidingsaanbod voor studenten met diverse leervragen en verschillende ondersteuningsbehoefte (inclusief onderwijs).
- Het onderwijs wordt ondersteund door de partners in de begeleidingsketen, waaronder de gemeenten.
- Jongeren met een hogere kans op schooluitval worden op school extra ondersteund om zich te ontwikkelen en een startkwalificatie te behalen.
- Op het MBO werken professionals uit de jeugdgezondheidszorg, verslavingszorg, jeugdartsen en Leerplicht/RMC intensief en preventief samen met de professionals van het Loopbaancentrum.

Wat is basis

- Naast het melden van verzuim wordt ook meteen gehandeld. De school, gemeente en hulpverleners werken daarbij samen. Om dat in goede banen te leiden, pakken we het als volgt aan:
- We kijken naar de oorzaken van het verzuim en bepalen welke acties extra nodig zijn.
- De studieloopbaanbegeleiders zorgen voor de basis-ondersteuning. Is er extra ondersteuning nodig dan komt het Loopbaancentrum in beeld (plus).

Wat is plus

- We kijken naar problematisch schoolverzuim en hoe dat kan worden voorkomen. Het gaat dan niet alleen om ongeoorloofd verzuim (verzuim waar geen goede reden voor is), maar ook om zorgwekkend geoorloofd verzuim (bijvoorbeeld leerlingen die langdurig ziek zijn). Hierbij is de insteek om het verschil tussen het melden bij 18- en 18+ minder groot te maken. Dit kan bijvoorbeeld door bij 18+ eerder en vaker preventief te melden.
- We gaan meer interdisciplinair werken: scholen, gemeenten, Jeugdgezondheidszorg (JGZ), Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis Twente (VTT), jeugdreclassering en het Openbaar Ministerie (OM) gaan samen kijken hoe het gaat en bepalen hoe het beter kan.
- We gaan bepalen hoe we de Jeugd-GGZ eerder en beter op scholen kunnen inzetten.
- Het Loopbaancentrum van ROC van Twente heeft een centrale positie als het gaat om begeleiding van jongeren die kans hebben om uit te vallen. De afgelopen jaren is de expertise van het team uitgebreid, door extra en vroegtijdige inzet van jeugdartsen, jeugd-ggz en verslavingszorg. Deze inzet wordt door ROC van Twente en gemeenten geëvalueerd, voortgezet en doorontwikkeld.
- Ook het RMC en Leerplicht gaan intensiever met het Loopbaancentrum samenwerken. In overleg met het MBO gaan we op de locaties aan de slag om meer jongeren in een vroeg stadium te helpen. Zodat de kans kleiner wordt dat ze uitvallen en niet aangemeld hoeven te worden bij Leerplicht of RMC.
- MBO en gemeenten gaan bepalen hoe ze de begeleiding van MBO en zorg vanuit de gemeenten beter kunnen laten aansluiten op elkaar. Hetzelfde gaan we doen met de zorgverzekeraars, omdat veel jongeren ouder dan 18 jaar zijn. Zij maken dus geen gebruik meer van de Jeugdwet, maar van de Zorgverzekeringswet.
- We hebben al jaren een uitgebreid aanbod van Plusvoorzieningen op het MBO. We gaan onderzoeken of de Plusvoorzieningen blijven aansluiten bij de begeleidingsbehoefte van de studenten. Waar nodig

gaan we nieuwe voorzieningen opzetten of bestaande Plusvoorzieningen samen met de partners door ontwikkelen (zoals bijvoorbeeld Scoren door Scholing en Assist).

Plusvoorzieningen zijn speciale voorzieningen die jongeren zowel groepsgericht als individueel extra ondersteuning bieden om hun opleiding af te ronden. Het gaat om voorzieningen die bovenop de ondersteuning van studieloopbaanbegeleiders komt.

- Voor de studenten van het MBO zijn en blijven de Plusvoorzieningen beschikbaar. Ze zijn ook vrij toegankelijk voor alle jongeren in Twente die ingeschreven staan bij ROC van Twente en Zone College op niveau 1 t/m 4.
- We onderzoeken wat de risicogroepen zijn. Denk aan bovengenoemde vastgelopen jongeren vanuit HAVO 3 en 4 en leerlingen vanuit Vmbo-BB op het MBO. Ook jongeren met een recente migratie-achtergrond (Syrische en Eritrese jongeren) vallen op. Scholen, zorgaanbieders en gemeente gaan de ondersteuning op elkaar afstemmen.

Waar merken jongeren en hun ouders dat aan?

- Jongeren merken dat er aandacht is voor hun persoonlijke situatie en dat daarmee rekening wordt gehouden op school.
- Jongeren merken dat scholen en gemeenten op de hoogte zijn van elkaars activiteiten.
- Jongeren voelen zich aan alle kanten gesteund als ze het moeilijk hebben en dreigen uit te vallen.
- Jongeren die het nodig hebben merken dat ze direct gebruik kunnen maken van extra ondersteuning.

Hoe blijven we op koers?

Bovengenoemde activiteiten worden door de regiegroep Twentse Belofte gemonitord, geëvalueerd en bijgesteld.

De stuurgroep Twentse Belofte rapporteert jaarlijks over:

- onze bijdrage aan een landelijke vermindering van het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters tot maximaal 20.000 in 2024;
- schoolaanwezigheid
- het percentage uitgevallen jongeren dat een jaar later terugkeert naar het onderwijs,
- de jongeren vanuit het VSO, PrO en Entree, die gestopt zijn met school en in beeld zijn gekomen bij de gemeente.

Hoe verdelen we de kosten?

De kosten van deze begeleiding vallen onder de begroting van De Twentse Belofte, onderwijs, leerplicht en RMC.

PARAGRAAF 8: NAAR WERK/DAGBESTEDING EN/OF TERUG NAAR SCHOOL

Twentse Belofte 3: Jongeren die zonder startkwalificatie van school gaan worden persoonlijk begeleid naar een passende plek in de samenleving.

Deze ambitie vinden we ook terug in de Strategische Koers 2023-2027 van het ROC van Twente en in de Werkagenda mbo in wording.

Twentse Belofte 5: Jongeren die niet op school zitten of aan het werk zijn worden benaderd en begeleid zodat ze terug naar school kunnen, aan het werk of allebei.

De komende jaren willen we via de uitvoering van ons regionaal plan De Twentse Belofte:

- a) bijdragen aan een landelijke vermindering van het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters tot maximaal 20.000 in 2024;
- b) het percentage uitgevallen jongeren dat een jaar later terugkeert naar het onderwijs verhogen;
- c) het percentage uitgevallen jongeren dat één jaar later voor minimaal 12 uur per week werkzaam is verhogen; en
- d) ervoor zorgen dat alle jongeren uit het VSO, PrO en Entree-onderwijs bekend zijn bij de gemeente voordat zij het onderwijs verlaten.
- e) ervoor zorgen dat meer jongeren die langer dan een jaar geleden met school en/of werk gestopt zijn, weer terug naar school gaan, aan het werk of allebei.

Voor wie

- Alle jongeren tot 27 jaar die zonder startkwalificatie van school gaan
- Andere jongeren (ook met startkwalificatie) die extra ondersteuning nodig hebben
- Jongeren vanuit VSO, PrO en Entree-onderwijs en jongeren zonder startkwalificatie voor wie school en/of werk meer dan een jaar na uitval nog niet lukt

Wat gaan we daarvoor doen

Wat is basis

- Alle jongeren tot 27 jaar die zonder startkwalificatie van school gaan of al langer dan een jaar van school zijn zijn bekend in het Actieteam en krijgen via het Actieteam passende ondersteuning aangeboden richting zelfredzaamheid (basis)

Wat is plus

- Vaak hebben deze jongeren meer problemen, bijvoorbeeld met schulden, met wonen, met eenzaamheid. Dan is er een vast contactpersoon nodig om samen met de jongere overzicht te houden op alle leefgebieden en het vizier op de toekomst te richten (plus).
- Een medewerker van de gemeente zoekt jongeren met problemen op meerdere leefgebieden actief op en houdt contact.
- In het contact met de jongere staat het bouwen aan vertrouwen en aan eigen regie van de jongere centraal. De jongere bepaalt welke stappen in welke volgorde gezet worden.
- De jongere krijgt een vaste contactpersoon toegewezen. Deze persoon houdt het overzicht op de leefgebieden en houdt het langere termijnperspectief voor ogen, totdat de jongere zelf de regie kan overnemen of tot de leeftijd van 27 jaar. Ook als de jongere weer naar school gaat of aan het werk.
- Er kunnen ook andere begeleiders actief zijn: van school, van geestelijke gezondheidszorg, schuldenaanpak enz. De vaste contactpersoon blijft samen met de jongere het overzicht houden.
- Onder leefgebieden verstaan we de Financiën, Fysieke gezondheid, Mentale gezondheid, Sociaal netwerk, Wonen, Werk, Opleiding
- Als een gemeente denkt dat de jongere weer naar school kan, dan hebben de gemeente en het onderwijs (Team Bijzondere Instroom) eerst samen contact. Het onderwijs denkt in een vroeg stadium hierover mee; voordat de jongere wordt aangemeld bij het MBO. Team Bijzondere Instroom zorgt voor een warme overdracht. En adviseert de opleiding wat de jongere nodig heeft aan extra begeleiding.

Waar merken jongeren en hun ouders dat aan?

- Jongeren zonder startkwalificatie merken dat ze bij het verlaten van de school een gesprek krijgen. Daarin wordt gesproken over hun toekomst, leefgebieden en hoe nu verder. Ook wordt duidelijk wie hun contactpersoon wordt bij de gemeente.
- Jongeren worden ondersteund bij het zoeken naar een geschikte vervolgplek en hier goed op voorbereid.
- Jongeren kennen hun contactpersoon bij de gemeente en merken dat hij of zij vanuit hun perspectief aan de slag gaat.
- Alle jongeren tot 27 jaar, zonder startkwalificatie, merken dat ze in beeld zijn doordat ze persoonlijk en actief worden benaderd.
- Ze ervaren dat ze op alle mogelijke manieren gestimuleerd worden om alsnog een diploma te halen en/of te gaan werken.
- Jongeren merken dat ze weer in staat zijn om te werken of een opleiding af te ronden.
- Ze merken dat ze op andere leefgebieden ook begeleid worden als dat nodig is.
- Jongeren hebben vertrouwen in hun begeleider.

Hoe blijven we op koers?

De stuurgroep Twentse Belofte rapporteert jaarlijks over:

- onze bijdrage aan een landelijke vermindering van het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters tot maximaal 20.000 in 2024;
- het percentage uitgevallen jongeren dat een jaar later terugkeert naar het onderwijs,
- het percentage uitgevallen jongeren dat één jaar later voor minimaal 12 uur per week werkzaam is
- de jongeren vanuit het VSO, PrO en Entree, die gestopt zijn met school en in beeld zijn gekomen bij de gemeente.

Het Actieteam rapporteert jaarlijks over het aantal jongeren dat ze in begeleiding hebben en hun vorderingen op alle leefgebieden.

Hoe verdelen we de kosten?

De kosten van deze begeleiding vallen onder de begroting van De Twentse Belofte, onderwijs, leerplicht en RMC.

BIJLAGEN:

MENGEN OF SCHEIDEN VAN KINDEREN MET VERSCHILLENDE ACHTERGRONDEN

Kinderen zitten vaak in de klas met kinderen van hetzelfde sociaal-economische milieu ('segregatie'). Dit is niet goed voor de ontwikkeling van kinderen uit minder stimulerende gezinnen. Artikel 167a van de Wet op het Primair Onderwijs vraagt om in de LEA aandacht te geven aan dit verschijnsel.

Enschede volgt het landelijke beeld van De Staat van het Onderwijs 2022. De schoolsegregatie van kinderen van ouders met een migratieachtergrond daalt langzaam. De segregatie naar opleidingsniveau en inkomen van ouders is groter en daalt niet.

Uit verder onderzoek blijkt dat Enschede één van de steden is waar segregatie ook erg wordt beïnvloed door de keuze van de school, en dus niet alleen door de wijk waar iemand woont (Bron: Boterman en De Wolf, 2018).⁹ Volgens dit onderzoek is 25 procent van de leerlingen door schoolkeuze ongelijk verdeeld, terwijl dat in bijvoorbeeld Zoetermeer maar 5% is.

Wij herkennen deze situatie in Enschede. Wij vinden het belangrijk dat mensen hun eigen school kunnen kiezen (artikel 23) en geloven niet in maatregelen die deze keuzes beperken. Liever gaan we extra investeren in uitstekend onderwijs in kwetsbare wijken.

Segregatie zien we ook (op een iets andere manier) bij de peuters: kinderen van tweeverdieners gaan naar de kinderdagopvang, terwijl (vooral) kinderen van éénverdieners of ouders zonder werk naar de peutergroep gaan. De regelgeving van dit moment helpt daar niet bij. Daarom gaan we op zoek naar mogelijkheden om de segregatie in de leeftijd van 2 tot 4 jaar te verminderen.

⁹ "Woonsegregatie bepaalt in grote mate schoolsegregatie", Boterman en De Wolf, ESB (4768), december 2018

Bijlage 3 Samenvattend verslag bijeenkomst BAS (Bewonersadviescommissie) over Kansengelijkheid

Er zijn drie bijeenkomsten geweest met werkgroepsleden van de BAS. In deze drie bijeenkomsten zijn afzonderlijk de thema's Gezondheid, Onderwijs/ Wonen en Bestaanszekerheid/Werk en Inkomen besproken. Elke bijeenkomst werd ingeleid door de beleidsverantwoordelijke medewerker van het thema. In de inleiding is aangegeven welke invloed het thema heeft op de mate van Kansengelijkheid. De samenstelling van de leden aan de gesprekken waren verschillend. Dit geldt ook voor het aantal leden die aan de drie gesprekken deelnamen. Bij het thema Onderwijs nam een locatiedirecteur deel aan het gesprek. In het gesprek Bestaanszekerheid/Werk en Inkomen waren twee ervaringsdeskundigen van Ixta Noa aanwezig.

Hieronder de opgehaalde adviezen en opmerkingen:

BAS-bijeenkomst met drie leden over thema **Gezondheid/ Kansengelijkheid** 10-11-2022:

- Bewustwording : "Je ziet het pas als je er wat mee te maken hebt". Dit geldt zeker voor het leven in armoede en nog extra voor mensen met een beperking. Vaak betekent dit ook nog extra kosten (bovenop de extra investering als gevolg van de beperking). Voorbeeld is de energiekosten die je hebt om een handbike op te laden.
- Het systeem werkt niet mee: Als je een Wajong-uitkering hebt is (extra) lastig om een opleiding te volgen.
- Het digitale tijdperk werkt niet altijd in het voordeel als het gaat om bewegen gaat: nu wordt veel digitaal besteld, vroeger ging je op de fiets spullen halen.
- Er zijn op het gebied van sport geen leen- en hulpmiddelen voor mensen met een beperking om een sport uit te proberen.
- Nadruk wordt te vaak op sport gelegd, voldoende bewegen (lopen, in de tuin werken) is ook gezond.
- Gezondheid is niet iets waar je altijd invloed op hebt: soms overkomen je zaken op het fysieke en/of mentale gebied.
- Wijkwijzers bemensen met professionals zodat (gezondheids-)vragen goed beantwoord worden.

BAS-bijeenkomst met tien leden over thema **Onderwijs, Wonen en Kansengelijkheid** 16-11-2022

- Investeer in de lange termijn, stop met subsidies voor 1 à 2 jaar
- Help ouders om op te voeden en het belang te zien van opvoeden en taal.
- Bouw aan vertrouwen en saamhorigheid voor ouders met goede praktische voorbeelden en vertrouwde gezichten.
- Nodig bijvoorbeeld (aanstaande) ouders uit dezelfde buurt groepsgewijs uit voor de zwangerschapsgym en op het consultatiebureau, zodat ze elkaar leren kennen.
- Biedt anderstaligen de kans om ook mee te doen. Zorg dat je weet hoe je ouders uit verschillende culturen aanspreekt.
- Zorg dat kinderen weten waarom ze leren. Niet de methode leidend maken, maar de leerdoelen per kind. CITO-gebonden onderwijs stimuleert alleen stigmatisering en faalangst.
- De school is een mini-maatschappij. Bouw ook op school aan saamhorigheid, vertrouwen, veiligheid en voorlichting.
- Zorg dat initiatieven slim verbonden zijn.

BAS-bijeenkomst met vijf leden over thema **Bestaanszekerheid/ Werk en Inkomen** 24-11-2022

- Goed dat er steeds meer rekening gehouden met gezinnen met veel problemen in de uitkering, niet alleen naar werk begeleiden maar ook combinatie met hulp.
- Stress belemmert het zoeken en daarna behouden van werk: gemeente moet ook in de toekomst open blijven staan voor een tijdelijke minder kunnen werken (rekening houden met het doenvermogen).
- Arbeidsethos: jong geleerd is oud gedaan: jongeren stimuleren om een bijbaantje te nemen. Die ervaringen/ leermomenten zijn erg waardevol voor de rest van je (arbeids-)leven.
- We leven in een prestatie maatschappij: ook rekening houden dat betaald niet zaligmakend is. Het meedoen/ vrijwilligerswerk is ook belangrijk.